Authorized by — Lizenz — Izdošanas atļauja: ICD-OMBG :: Atbildīgais redaktors — Editor in-Chief: Kārlis Rabācs, vietnieks: Aleksandrs Liepa, redakcijas sekretārs: Maksis Čulītis; redaktori: Andrējs Rudzis (Minchenē), Harijs Mindenbergs (Eslingenā), Arnolds Šmits (sports), Zigurds Bārda (tehniskais labkārtojums)

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 9 (16)
Otrdien, 1947. g. 4. II.

Iznāk otrdienās un piektdienās :: Izdevējs: Bavārijas apgabala latviešu komitejas uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa:: Redakcija: Günzburg/D., Bürgerm. ter - Landmann - Pl. 7, t 92 :: Printed by Schwäb. Volksblatt, Günzburg/Don., Bürgerm. - Landmann-Pl. 7:: Metiens — Circulation: 4000

Prasa obligātu arodapmācību skolu jaunatnei

DARBA PADOMES IESNIEGUMI LCP SESIJAI

Eslingenā, 31. janvāri notika kārtējā LCK delegācijas darba nozares padomes sēde. Šīs regulārās sanāksmes kļuvušas par vērtīgu pieredzes un domu izmaiņu mūsu darba lietu kārtotājiem. Arī šoreiz inž. A. Brunnera vadītā apspriede deva jaunus ierosinājumus, kas palīdzēs tautiešiem trimdā panākt lielāku materiālu nodrošinājumu. Sanāksmē apspriedā LCK darba nozares izstrādātos priekšlikumus, kuŗus iesniegs nākošai LCP sesijai.

Prakse rāda, ka mūsu centrālo iestāžu atkārtotie aicinājumi veltīt vislielāko vērību arodapmācībai, bijuši tālredzīgi un tautieši, kas izmantojuši laiku lietderīgi, tagad atrod labi atalgotu darbu. Ja arī dažās nometnēs kvalificēti arodnieki vēl nestrādā savā īstā nozarē, tad tas ir pagaidu stāvoklis un drīzumā varbūt būs pat grūti visus pieprasījumus apmierināt. Sanāksmes vienprātīgs atzinums — turpmāk veltīt vislielāko vērību arodnieciskai apmācībai un valodu kursiem. Šīs nepieciešamības tālākā secinājumā LCK darba nozare pat atzina, ka nepieciešami paredzēt obligātu arodapmācību ģimnaziju un tautskolu pēdējo klašu audzēkņiem un studentiem. Šo ierosinājumu nodos izlemšanai LCP sesijai.

Meklējot darba iespējas, turpmāk var nākt konkrēti piedāvājumi strādāt ārpus Vācijas territorijas. LCP darba nozare tādēļ atzinusi par nepieciešamu, lai principiālo nostāju šai jautājumā izšķir LCP sesija. Sesijas apspriešanai nodos arī projektu par ārpus nometnēm strādājošo organizētu aprūpi kultūrālā un saimnieciskā ziņā. Ierosināts arī centrālizēti rūpēties, lai turpmāk piemērotu darbu varētu atrast bērnu mātes, kas palikušas bez apgādniekiem un ģimenes apstākļu dēļ nevar strādāt ārpus mājas.

Baltijas tautu darba padome, kas strādā ciešā kontaktā ar UNRRAs darba daļu Heidelbergā, atzinusi par nepieciešamu izraudzīt oficiāli atzītus pārstāvjus pie apgabalu un nometņu komitejām.

Arī šo jautājumu nodos LCP sesijas atsauksmei.

Viens no vēlamākiem izkārtojumiem ir nometņu darbnīcu paplašināšana. Šai virzienā tieši pēdējās nedēļās vērojams pozitīvs pagrieziens. Amerikānu armijas un UNRRAs vadītāji darbinieki, kas pārzina pasūtinājumu nodošanu, devuši atzinīgus spriedumus par latviešu darbu un paredzams, ka nometņu darbnīcas varēs paplašināt, ražojot ne tikai pašu armijas un UNRRAs pasūtinājumus. Jauno uzdevumu veikšanai vairākas darbnīcas pašreiz pārkārto un paplašina Eslingenas kolonijā.

VĒROJUMI BEĻĢIJAS OGĻRAKTUVĒS

19. janvārī uz Beļģiju bija izbraukusi 13 vīru delegācija ar pārstāvjiem no latviešu, lietuviešu, igauņu, poļu, ukraiņu un dienvidslavu DP. Delegāciju vadīja latviešu pārstāvis LCP vicepriekšsēdis V. Korsts no Hanavas. Otrs latviešu pārstāvis bija P. Griezis no Kaseles. Delegācija Beļģijā apmeklējusi 4 raktuvju apgabalus, sīki iepazīstoties ar darba apstākļiem pazemē, dzīves dārdzību, iespējamo izpelņu, mājokļu jautājumu utt. Notikušas vairākas apspriedes ar Beļģijas valdības un ogļraktuvju pārstāvjiem. Pēc atgriešanās delegācija iesniegusi attiecīgās iestādēs savu atzinumu ziņojumu.

Ogļraktuves Beļģijā iedalāmas 2 grupās — vecākās raktuves Ļježā, Šarlruā un Laluvjerā un modernās Kampenā. Vecajā baseinā raktuves mazāk mechanizētas, bagātas ogļu putekļiem. Ogļu slānis plānāks un šachtas zemākas. Kampenas rajonā raktuves apgādātas ar modernu mechanisku iekārtu. Raktuvēs strādā 24 stundas no vietas 3 darba maiņās. Temperātūra pazemē ir no +25°—30°, pat +38° C. Minimālās algas noteiktas ar valdības rīkojumu un 8 stundu darba laikam tās ir 140 līdz 220 franku par pazemes darbu. Pēc statistikas ogļu cirtējs caurmērā izpelņa 250 franku dienā. No šīs izpelņas atskaita sociālās un profesionālās nodevas. Atvilkumi svārstās apm. 20 proc. augstākām, 10 proc. zemākām algām. Bērni saņem piemaksas: par 1 bērnu 170 fr., 3 bērniem 1570 fr., 6 bērniem 1730 fr. mēnesī. Pēc delegācijas atzinuma 4 personu ģimenei minimālai iztikai dienā vajaga apm. 160 fr. Sarunās ar ogļračiem noskaidrots, ka vienīnieki dzīvo pat garāžveidīgās telpiņi lielākās, var nodrošināt vienīgi eksistenci. Pirmās nepieciešamības preces Beļģijā ir lētas, pārtikas stāvoklis labs. Ļoti grūts ir dzīvokļu jautājums. Lielākā daļa ogļraču dzīvo barakās ar cementa grīdu. Bieži ēkās pat nav nepieciešamo apkures ierīču, nav ūdens vadu, sanitārās ierīces sliktā stāvoklī. Strādnieki dzīvo pat garāžu veidīgās telpās.

Ziņojuma noslēgumā DP delegācija nāk ar vēlējumiem:

1) Mūsu cilvēku, kas lielāko tiesu nekad nav strādājuši raktuvēs, vieglākai un ātrākai apmācīšanai zināmas nacionālitātes vīrieši nodarbināmi vienā raktuvju apgabalā. Tas nepieciešams arī kultūrāliem un reliģiskiem nokārtojumiem.

2) Lai novērstu nopietnus negadījumus, ko varētu radīt jaunu strādnieku nevērība vai neuzmanība, ieteicam, lai nevienu no mūsu cilvēkiem nesūtītu raktuvēs ar augstu gāzes izplūdumu vai tur, kur attīstas daudz ogļu putekļu.

3) Tai pašā nolūkā ieteicams, lai Beļģijā ielaistu zināmu skaitu mūsu tehniķu (inženieru, priekšstrādnieku un tml.) un tos nodarbinātu raktuvju rūpniecībā.

4) Lai aprūpētu mūsu Beļģijas tautiešu kultūrālās, reliģiskās un citas prasības, ieteicam ielaist šai zemē no katras tautības zināmu skaitu intellektuālo darbinieku.

5) Lai atrisinātu ar nestādēm dažādos jautājumus, kas rastos ar lielāku skaitu mūsu tautiešu emigrāciju Beļģijā, ieteicam dot mūsu nacionālām grupām tiesības izraudzīt sakaru ierēdni. Vajadzību pēc tāda atzina Beļģijas valdības pārstāvis mūsu kopējā apspriedē Briselē 1947. g. 25. janv.

6) Atgādinot Beļģijas valdības solījumu uzsākt 25.000 ogļraču ēku būvi, vēlreiz uzsveram viedokli, ka sevišķa vērība piešķirama dzīvokļu jautājumam, jo tikai šī jautājuma steidzīga atrisināšana dos iespēju īstenot paredzēto raktuvju strādnieku imigrācijas programmu.

Delegācijas vadītājs V. Korsts par brauciena iespaidiem laikrakstam „Tēvzeme" sniegto interviju beidz ar vārdiem:

„Nevaru nevienam ieteikt braukt, ne arī kādu atrunāt no tā. Katram, apsverot visus apstākļus, savu veselību un nākotnes nodomus, šajā jautājumā jāizšķiras brīvi un neietekmēti."

Tiem tautiešiem, kas braucot uz Beļģiju varbūt cer pēc zināma posma ogļraktuvēs pāriet citā darbā, jānorāda uz Beļģijas tieslietu ministrijas aizrādījumu 1946. g. 2. un 3. dec. Tajā konstatēts, ka pēdējā laikā novērotā parādība — ogļraktuvēs nodarbināto ārzemnieku pāriešana citā darbā — ir pretēja valsts interesēm un tādēļ uzturēšanās atļauju izdošana saistāma ar darbu raktuvēs. Ārzemniekiem, kas nevar darbu raktuvēs turpināt sabojātās veselības dēļ, jāiesniedz speciāla ārsta apliecība un tad attiecīgās iestādes lems par varbūtēju viņu iesaistīšanu citur.

H. M.

PLAŠA AMATNIEKU SANĀKSME ESLINGENĀ

Eslingenā 9. februārī notiks amatnieku sanāksme no visām Vācijas rietumu okupācijas joslām. Līdz šim jau pieteikušies pārstāvji no 18 nometnēm. Dalībniekiem jāsapulcējas Hindenburga ielā 13, Pils skolā, 10. istabā. Sanāksmē apspriedīs amatnieku apvienības statūtus, vēlēs pagaidu valdi un iztirzās dažādus amatniecības jautājumus. Bez līdzšinējām amatnieku biedrībām Eslingenā un Vircburgā, nupat amatnieku biedrības nodibinātas arī Augsburgā un Memingenā. Augsburgā par biedrības priekšnieku ievēlēts A. Tomass, bet Memingenā — A. Strauss.

Elionoras RUZVELTES priekšlikumi

UN saimniecības un sociālās padomes cilvēku tiesību komisijas priekšsēdētāja Elionora Ruzvelte komisijai iesniegusi savu cilvēku tiesību projektu. Šo tiesību izstrādāšana ir komisijas uzdevums. Pēc projekta pieņemšanas komisijā to paredzēts nodot visu UN valstu valdībām, lai šos cilvēku tiesību principus pēc tam pasludinātu valstu nolīgumā vai starptautiskā konvencijā. Ruzveltes priekšlikums paredz visu to cilvēku pamattiesību garantiju, kādas noteiktas ASV satversmē, starp tām apmešanās vietas, runas, reliģijas brīvība un tiesības uz privātīpašumu. Sociālā laukā Ruzveltes programma paredz garantēt tiesības uz darbu un sociālo nodrošinājumu. No politiskajām tiesībām pirmajā vietā ir pavalstniecības tiesības, kuŗas nevienam nedrīkst atņemt, kā arī pilsoņu tiesības piedalīties savas valsts pārvaldīšanā.

Cilvēku tiesību komisija ar 10 pret nevienu balsi nolēma dibināt apakškomisiju preses un informācijas brīvības jautājumam. Viens no apakškomisijas uzdevumiem būs sagatavot starptautisku konferenci ziņu un informācijas brīvības jautājumā, kuŗai jānotiek vēl šogad.

DENA

ASA KRITIKA par ASV politiku pret Padomju Savienību

Republikāņu senātors Bridžiss kādā runā, kā 1. februārī ziņo „Daily Mail," izteicies, ka Padomju Savienības mērķis esot pārvērst Vāciju par savu satellītu. Ja Maskavai izdotos lielais plāns apvienot krievu darba spēka rezerves ar vācu technisko disciplīnu, tad būtu zaudētas pēdējās izredzes paglābt demokratisko civilizāciju. Tādēļ Maskavas konferencei esot ārkārtīga nozīme. „Tā būs vieta, kur mūsu jaunais ārlietu ministrs pieredzēs pirmo un izšķirīgo pārbaudi."

Asi kritizēdams ASV diplomātiskos nolīgumus ar Padomju Savienību kara laikā, kā arī PSRS rīcību kopš kara beigām, Bridžiss atzina, ka visi nokārtojumi, kādus amerikāņi panākuši pēdējos mēnešos, nākuši tikai pēc tam, kad amerikāņi stiprinājuši savu politiku ar „pašcieņas tērauda iešļircinājumiem." ASV pārstāvji gājuši grūtu un pazemojošu ceļu, līdz beigu beigās sasniegta tā sauktā pacietības un stingrības politika, tomēr vēl arvien esot vairāk pacietības nekā stingrības. Amerikāņi sagaidot, ka Maršals spēs pretoties skaļajai minoritātei, ko raksturo Henrijs Velless. Novērtējot Bērnsa darbību, Bridžiss atzina Vandenbergā un Konelija lielos nopelnus, kas izrādījušies stingri un apzinīgi principu aizstāvji. Jaltas vienošanos vēsturnieki nosaukšot par „lielo amerikāņu kapitulāciju Jaltā."

Savienotās Valstis izšķieda savu morālisko prestižu, kāds tām bija pasaules tautās, atlaudamas Krievijai sagrābt savu kaimiņu territorijas un uzspiest 100.000.000 cilvēkiem savu kontroli ar vecajiem, pazīstamajiem stiprās rokas paņēmieniem..." teica Bridžiss. Viņš nespējot saprast amerikāņu apmierinātību par to, ka „Staļina, Molotova un Višinska kungs beidzot nodomājuši uzsmaidīt mums, kad pēc miera novilcināšanas par veseliem pusotra gadiem un daudzu, gan draugu, gan ienaidnieku apgabalu izsaimniekošanas Kremlis un augstsirdīgi piekrīt runāt par mierlīgumiem. „Pilna patiesība ir tā," teica Bridžiss, „ka, par spīti iedomātai piekāpībai, krievi nav atdevuši nekā nozīmīga. Viņi tura to, ko paņēmuši, un ar divkāršu ātrumu turpina konsolidēt savu imperiju." Norādījis, ka Krievija nekad neesot vilcinājusies mest visu savu morālo, politisko un ekonomisko spēku svaru kausā, lai it visur atbalstītu savas satellītu valdības un piektās kolonnas, Bridžiss secina, ka ASV nevajadzētu būt šīnī ziņā kautrīgākām un viemēr un visur mest visu savu svaru otrā kausā — par brīvību, par demokratiskiem centieniem, pēc liberālas pasaules tirdzniecības un, pāri visam, par cilvēku tiesībām.

Senātors Bridžiss savu runu teica četras dienas pēc tam, kad viņa kolēga, demokrats Mekmehons izteica domas, ka pa to laiku, kamēr padomju un amerikāņu pārstāvji debatē par vispasaules mēroga plāniem atomenerģijas kontrolei un atbruņošanai, Krievija izbūvējot atomenerģijas rūpnīcu Urālos. Mekmehons ir agrākais kongresa atomenerģijas komisijas priekšsēdis. „Mūsu pašu drošības interesēs ir dabūt novērotājus aiz augstajām sienām, lai mēs zinātu, kas īsti notiek, iekams vēl esam pakļauti varbūtībai, ka pēkšņi mūsu vidū sprāgst atombumba," norādīja Mekmehons. ASV tagad neesot zināms, ko citas valstis dara atomieroču jautājumā, bet tik daudz gan esot zināms, ka citas nācijas šinī virzienā strādājot nakti un dienu. Tādēļ, iekams neesot pilnīgi drošas kontroles, ASV nevarot atlauties nodot atomenerģiju ar izlietošanai miera nolūkiem. Arī atomenerģijas komisijas priekšsēdis Lilientals kongresā izteicās, ka tagad vairāk nekā kara laikā pastāvot nepieciešamība saglabāt atomenerģijas pētījumu noslēpumu ASV.

UP ziņo no Berlīnes, ka Padomju Savienība gan ievērojami samazinot savu okupācijas spēku stiprumu Vācijā, bet tai vēl vienmēr esot apmēram tikpat lieli spēki Vācijā kā pārējām trim okupācijas valstīm kopā. Līdz marta beigām padomju okupācijas armijas apmērus gribot samazināt līdz apmēram 100.000 vīru. Tas nozīmētu 60—70 proc. lielu samazinājumu, salīdzinot ar pašreizējiem krievu okupācijas spēkiem, kuŗu stiprumu vērtē starp 300.000 un 400.000. Amerikāņu militārās valdības atbildīgi darbinieki domājot, ka padomju spēku samazināšana ir viens no veidiem, kā Padomju Savienība cenšoties iegūt vāciešu labvēlību pirms Vācijas mierlīguma sarunu sākšanās martā Maskavā. Pārējo valstu okupācijas spēki uz 1. janvāri bijuši apmēram šādi: amerikāņu — 181.000, franču — ap 75.000. Par angļiem domā, ka tie savus spēkus samazinājuši visvairāk. Pēc paticamiem vērtējumiem Vācijā esot ap 75.—80.000 angļu virsnieku un kareivju, bet visu okupācijas spēku stiprums, ieskaitot arī militārās valdības personālu, poļu, beļģu un norvēģu okupācijas karaspēku — zem 150.000. Nesen angļu joslā ieradās ap 40.000 beļģu karavīru, bet pagājušā nedēļā arī 3000 vīru norvēģu okupācijas karaspēka.

NYHT, DM

Vandenbergs kritizē vēlēšanas Polijā

Prasa trīs valstu apspriedes Polijas vēlēšanu lietā

POĻU KONGRESS PIEPRASA JAUNAS VĒLĒŠANAS SABIEDROTO KONTROLKOMISIJAS, UZRAUDZĪBĀ

ASV oficiālo viedokli Polijas vēlēšanu jautājumā izteic ārlietu ministrijas paziņojums, kuŗā Polijas pašreizējā valdība apsūdzēta par to, ka tā nav izpildījusi savus solījumus par brīvu vēlēšanu sarīkošanu 19. janvārī. ASV tomēr nedomājot pārtraukt diplomātiskas attiecības ar Poliju, vismaz pašlaik nē. Atstājot vēstnieku Lēnu un viņa štābu Varšavā, ASV tomēr paturot pilnīgu rīcības brīvību.

Ārlietu ministrijas paziņojumā teikts, ka tiklab amerikāņu vēstniecības ziņojumi par priekšvēlēšanu periodu, kā arī amerikāņu oficiālo vēlēšanu novērotāju ziņojumi apstiprinot ASV valdības agrākās bažas — ka vēlēšanas nebūs brīvas. Šos ziņojumus savukārt vēl apstiprinot ārzemju korespondentu informācija. Tādos apstākļos ASV valdība nevarot atzīt, ka būtu izpildīti Jaltas un Postdamas līgumu noteikumi. Tā nevēloties iejaukties Polijas iekšējās lietās, ko jau vairākkārt uzsvērusi, bet uzskatījusi par savu pienākumu, kopā ar Angliju un Padomju Savienību uzņemties garantiju, lai ilgi cietušā poļu tauta pati varētu brīvi ievēlēt savu valdību.

Nobeigumā ārlietu ministrijas paziņojumā paskaidrots, ka ASV valdība noteikti nodomājusi arī turpmāk uzturēt savu interesi par poļu tautas labklājību.

Senātors Vandenbergs, ka ziņo Reuters, Polijas vēlēšanas nosaucis par „launprātīgu brīvības un demokratijas izsmieklu" un senātā pieprasījis nekavējoties sasaukt ASV, Anglijas un PSRS pārstāvju apspriedes šinī jautājumā. Vēstnieks Lēns paskaidrojis, ka viņa personīgie novērojumi apstiprina citu novērotāju ziņas par plašu vēlētāju iebaidīšanas un apcietināšanas kampaņu pirms vēlēšanām. Nujorkas republikāniskais gubernātors Devejs Amerikas poļu kongresā apzīmēja Polijas vēlēšanas par brīvas valdības principu ignorēšanu un izteicās, ka ASV nevar akceptēt šo vēlēšanu rezultātus. Poļu kongress rezolūcijā prezidentam Trumenam un ārlietu ministram Maršalam pieprasījis jaunu vēlēšanu sarīkošanu Polijā sabiedroto kontrolkomisijas uzraudzībā.

Anglijas valdības oficiālo konstatējumu Polijas vēlēšanu jautājumā sagaida šonedēļ parlamentā no ārlietu ministra Bevina. Sagaida, ka valdība nesteigsies arī ar jauna vēstnieka izraudzīšanu līdzšinējā Kevendiša-Bentika vietā, kas atstāj savu posteni un paredzams, avansēšot amatā. Poļu iestādes vēstniekam piedēvēja sakarus ar poļu pagrīdniekiem. Angļu valdība oficiāli konstatēja, ka šiem apvainojumiem nav pamata. Kaut gan neesot sagaidāms, ka angļu valdība pārtrauktu diplomātiskās attiecības ar Poliju, tomēr lielā neapmierinātība Londonas oficiālajās aprindās ar Polijas vēlēšanām varot novilcināt jauna vēstnieka izraudzīšanu.

Vēstnieks Kevendišs - Bentiks notā Polijas ārlietu ministra vietniekam Modzeļevskim prasījis paskaidrojumus par vēstniecības poļu darbinieces Malinovskas apcietināšanu. Viņu arestējuši trīs drošības policijas ierēdņi viņas dzīvoklī, un Polijas ārlietu ministrijas ārzemju preses nodaļas vadītājs ģenerālis Grošs paskaidrojis, ka pret Malinovsku celšot smagu apsūdzību. Malinovska vēstniecībā strādājusi kopš 1945. g. septembra, pirms kara darbojusies ASV vēstniecībā un kara laikā piedalījusies poļu pagrīdes kustībā.

Ģenerālis Grošs pagājušā nedēļā uzbruka angļu radiosabiedrībai BBC. Tās raidījumi poļu valodā ar savu ienaida un provokācijas noskaņojumu esot kaut kas tāds, kas varot uzmudināt Polijas iedzīvotājus uz slepkavošanām. Daži no šo raidījumu autoriem esot līdz atbildīgi par asins izliešanām.

Pēc Reutera ziņām, poļu zemnieku partijas vadītājs Mikolaičiks izteicies, ka, neatkarīgi no tā, kādi būs rezultāti viņa iesniegumam Augstākajā tiesā par vēlēšanu anulēšanu, viņš nedomājot atstāt Poliju, bet noteikti palikšot savā zemē.

DENA, Reuters, NYHT, DM

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 9 (16) 1947. g. 4. februārī

Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

CĒLOŅI UN SEKAS

Mūsu pašorganizēšanās gaitā par vienu no vissvarīgākiem etapiem minama pašu vēlētās centrālās pārstāvības izveidošana, kas uzņēmās visu Vācijas un Austrijas rietumu joslu latviešu aprūpes darbu kārtošanu. Tagad, kad no tā brīža pagājis jau vairāk kā gads un kad izteiktās domas pašreizējo šās centrālizētās pārstāvības šēmu pārveidot, ir vietā aplūkot, kā funkcionējusi pārstāvība līdzšinējā sakārtojumā.

Vispirms atzīmēsim, ka pēc centrālās pārstāvības izveidošanas tautiešos drīz vien bija manāma zināma vilšanās. Šīs vēlēšanas pamatā nebija vis pārstāvības fakts kā tāds, — to visi apsveica, — bet vilšanās saknojās tautiešos pašos, viņu iedomās, jo pārstāvības nodibināšanai tie savās cerībās un ilgās bija piedēvējuši tādas sekas, kādas šiem institūtiem nebija lemts izraisīt. Pie tam arī paši pārstāvības organu darbinieki šīs aplamās ilūzijas, mazākais sākumā, necentās izklīdināt, drīzāk jau veicināja. Ja ne toreiz, tad tagad no savas pieredzes mums tik daudz tomēr vajadzētu secināt, ka tikmēr, kamēr mēs, un tamlīdz arī mūsu pārstāvības, būsim cilvēki bez tiesībām, kamēr okupācijas autoritātes šīm pārstāvībām nebūs devušas īpašu statūtu, tikmēr arī nevar būt paļāvības par šo organu darbības lielākām praktiskām iespējām. Tikmēr vienmēr būs tā, ka mēs nezināsim, kur, kad un kas mūs uzklausīs, tikmēr mēs vienmēr būsim vairāk vai mazāk pieciesti lūdzēji, izskaidrotāji, ieteicēji, bet ne izlēmēji un šo lēmumu reālizētāji.

Taču tas neizslēdz otru centrālās pārstāvības svarīgāko funkciju — idejisko un morālo vadību, kas nav mazāk, varbūt pat svarīgāk par praktisko pusi. Bet arī šo otru funkciju pārstāvības diemžēl nav veikušas tik cieši, kā to tautieši cerēja.

Kāpēc?

Vadības funkcijās visnotaļ ietelpj ne vien tiešā izrīkošana, bet vadība isti labi savus uzdevumus veic tad, kad tā līdz ar pavēlēm un rīkojumiem katrā cilvēkā modina un nostiprina tādu pārliecību, ka viņš jūt un apzinās, ka par tā vajadzībām vadība ir nomodā. Citiem vārdiem, īsteni labi savus uzdevumus vadība veic tad, ja uztver vadāmo domas, intereses, vajadzības un tieksmes, tās sistēmatizē, formulē un sagatavotā veidā raida atpakaļ, tā palīdzot rast skaidras, noteiktas un vienotas atbildes uz visiem reālās dzīves izvirzītiem jautājumiem. Tad katrā cilvēkā rodas labā sajūta, ka viņš ar savām domām neskaidrību un grūtību priekšā nestāv viens, un viņš arī vienmēr savu personīgo secinājuma pareizību var pārbaudīt vadības secinājumos.

Lai izveidotu šādu situāciju, ir vajadzīgi sakari, dzīvas tautiešu attieksmes ar viņu pašu pārstāvībām. Bet lai izveidotu sakarus, vajadzīgi tehniskie līdzekļi, kas mūsu pārstāvjiem pieļautami ļoti ierobežoti. Tomēr arī ar šiem ierobežotiem tehniskiem līdzekļiem mūsu centrālā pārstāvība varēja un tai vajadzēja izveidot ciešākus sakarus ar tautiešiem. Še ir vietā jautāt, cik LCP locekļi pēc sesijām informējuši sava novada tautiešus par sesijās iztirzātiem jautājumiem? Cik LCP locekļi pirms sesijām mēģinājuši ievākt informāciju par apstākļiem ne vien komiteju birojos, bet arī tieši no pašiem nometņu iemītniekiem? Ne velti tautiešiem interese par LCP vēlēšanām šoreiz bija mazāka kā iepriekšējā reizē, ne velti teica: „Kāda nozīme vēlēt — tikpat es nezināšu, ko īsti ievēlēs, un tikpat šo ievēlēto nekad neredzēšu. Ja jau esam vajadzīgi tikai vienreiz gadā balss nodošanai, tad par tādu balss mašīnu man nav interese būt."

Jautāsim arī tālāk — kad un kādā veidā no mūsu augstākās pārstāvības līdz nometņu iemītniekiem nonākuši kādi konkrēti un skaidri norādījumi un atziņumi, piemēram, pārbaužu jautājumos, no nometnēm izslēgto aprūpes un vēl citos svarīgos jautājumos? Par tādiem taču nevar skaitīt kādas vispārējas formulas, kas no dzīves reālības atrodas tikpat tālu kā mākoņi no zemes. Piebildīsim arī, ka tādus norādījumus ir ārkārtīgi grūti iekristallizēt, tur vajadzīga liela atbildības drosme. Bet tāpēc jau arī tautieši savus pārstāvjus vēlējuši.

Vēl reiz pasvītrosim, ka mūsu pārstāvībām jādarbojas ārkārtīgi nelabvēlīgos apstākļos un arī to līdzšinējā darbība ir svarīgs pozitīvs ieguvums, kaut vai ar to vien, ka mums centrālā pārstāvība vispār ir. Bet būtu maldīgi noklusēt arī trūkumus un nemēģināt atklāt to cēloņus. Un ja tagad dzird balsis par centrālās pārstāvības pārkārtošanu, tad, atstājot neskartu pašu pārkārtojumu vēlamību, tūdaļ arī jāpiebilst, ka nekādi pārkārtojumi nepadarīs efektīgāku pārstāvību darbību, ja novārtā arī turpmāk tiks pamesti še aprādītie apstākļi.

LCP nākamās sesijas dienas kārtībā, cik zināms, būs tādi svarīgi jautājumi, no kuru izlemšanas un lēmumu novadīšanas līdz nometņu barakām vislielākā mērā būs atkarīga pašas padomes autoritāte. Mūsu visu interesēs ir, lai šī autoritāte neslīdētu, jo tad var rasties tāds krizes stāvoklis, kad nometņu iemītnieki sāk justies pamesti bez padoma un visai mūsu kopībai svarīgus jautājumus būs spiesti izšķirt no savas barakas loga aspekta. Ko tas nozīmētu mums visiem un katram atsevišķi, to negribētos piedzīvot.

K. Rs

Vēstule no ziemeļiem

BLĪVĀKAIS LATVIEŠU APGABALS — ZIEMAS AINAS — PSIHOLOGISKS APVĒRSUMS

Tās pašas balsis, kas kādreiz dzimtenē sludināja pastardienu un viļināja uz siltām zemēm, ir dzirdētas arī še. Un tā kā lielām idejām nekad netrūkst sekotāju, tad arī šejienes vīri divu gadu ilgajā vēstures posmā ir vairākkārt cēlušies, nēmuši savas gultas, bērnus un mantas un devušies uz tāllem rietumiem vai dienvidiem. Kustība bija reiz tik liela, ka likās — šī zeme paliks tukša un neiztaisīta. Bet kad noskumušie pakalpalicēji nožāvēja šķiršanās asaras un pārskaitīja savas stipri izretinātās rindas, tad izrādījās, ka nelielais Šlezvigas - Holšteinas - Hamburgas apgabals vēl aizvien ir viens no visblīvākiem latviešu centriem Vācijā un, proti, — pag. g. 1. nov. tajā dzīvoja 22.099 latvieši. Pēdējos mēnešos šis skaits vairs nav kaut cik ievērojami grozījies.

Nav jau nekāds noslēpums, ka šo mūsu tautiešu grupu komplektējis kungs Gadījums, rīkodamies pie tam diezgan paviršī un nepārdomāti. Tāpēc arī 11.381 virietim iedalītas tikai 6.632 sievietes. Mūsu nākotni, t. i., bērnus, tajā pašā laikā raksturo šādi skaitļi: līdz 1 g. v. — 281, no 1—14 — 2801, 14—18 — 728.

Šo pēc iekšējās struktūras savdabīgo, bet sīksto un neatlaidīgo ziemeļnieku cilti tagad, pēc tam, kad vēlētām organizācijām darbība noliegta, vada Baltijas tautu labklājības virsnieks S. Jaudzems (Baltic Welfare Officer, (24) Kiel — Fridrichsort, Baltic DP Camp Nr. 38 vai arī — Lübeck, Gr. Burgstr. 59) ar savu padomnieku štābu: mag. math. P. Bukāns — izglītība, insp. V. Kreilis — tautskola, inž. T. Silkalns — arodizglītība un darbs, literātūras kritiķis J. Rudzītis — kultūra un sabiedriskā dzīve, Dr. med. A. Pakalns — veselība un med. palīdzība, Dr. V. Gailīte — bērnu slimības un aizgādība, Dr. med. A. Alksnis — invalīdu aprūpe, cand. iur. J. Lūkins — juridiskie jautājumi un tiesības, māc. R. Mužiks — jaunekļu kristīgā savienība, V. Baumanis — sports, A. Raiskums — skauti, A. Platā — gaidas, Baznīcas virsvaldes pārstāvis — māc. Gabliks. Tehnisko darbu veikšanai darbojas birojs, pie kura ir juridiskā nodaļa (dokumentu izsniegšana un padomi), kartotēka (120.000 adreses) un noliktava (dažādu mantu uzglabāšana un sadale).

LATVIEŠU DZĪVES FONS

Kā visur pasaulē, tā arī še daba uzspiež cilvēkam savu zīmogu. Šlezviga - Holšteina ir līdzenums, kuram pāri plūst skarbie austrumu vēji. Tie bojā ne vien asnus, bet arī krietni paplaukušus ziedus. Bet tajā pašā laikā Šlezvigai - Holšteinai ir trīs ostas un tātad vislielākās iespējas sakariem ar ārpasauli. Par nožēlošanu, pagaidām tie nav lieli. No Hamburgas, no šīs visdzīvspriecīgākās vācu pilsētas uz citām zemēm atiet tikai sapņu kuģi, bet uz Angliju arī kuģi ar mūsu sievietēm. Pieticīgajā un mietpilsoniskajā Lībekā pienāk Zviedrijas sūtījumi un še kuģos kāpj tie, kam vīzas piešķīrusi karaļa Gustava valsts. Kīle jau priekš Vilhelma un Tirpica laikiem bija tā vieta, kur brieda lielās jūras akcijas pret Angliju. Varbūt taisni tāpēc tur iekārtots apgabala angļu administrācijas centrs, pie kura tad noorganizēta arī mūsu labklājības virsnieka galvenā mītne.

Tāds ir vispārējs fons, uz kura veidojas šejienes latviešu dzīve. Ik rītu darba dienai sakustas nometnes — šīs baraku un kazarmju pilsētiņas, kas, spītējot svešumam un liktenim, dzīvo Latvijas dzīvi. Ikrītus, nedaudzām grāmatām vai burtnīcām rokās, steidz bēgļu bērni uz bēgļu skolām. Bez Hamburgas universitātes (tagad pārvietota uz netālo Pinnebergu), ko uzcēla un tura prof. Gulbis ar Dunsdorfu, apgabalā darbojas 12 ģimnazijas ar 673 audzēkņiem un 184 skolotājiem un 29 tautskolas ar 1953 audzēkņiem un 253 skolotājiem. Pag. gadā tautskolas beidza 170, bet vidusskolas — 120 audzēkņi. Blakus ģimnazijām un tautskolām darbojas vesela rinda arodskolu — Flensburgas jūrskola, Alterfrādes lauksaimniecības skola, Neištates mežkopības skola, Flensburgas un Gēstachtas arodskola un Bārenhofas mājturības skola.

Protams, lieki būtu apgalvot, ka skolu darbs norit vajadzīgā mierā un klusumā. Skolas un nometnes patlaban ir neķītrami jēdzieni, bet nometnes nedaudzos mēnešos pārdzīvo vai gandrīz visus ģeoloģiskos laikmetus: kā nebijuši pazūd milzīgi kontinenti, rodas un veidojas jaunas un nepazīstamas salu grupas, utt. Tās 36 latviešu nometnes, kas Šlezvigā-Holšteinā bija pag. g., tagad skaitliski sarukušas, dodot vietu lielākiem organismiem. Visumā novietošanās apstākļi uzlabojušies, kaut gan saspiestība vēl arvien ir liela, un vēlējums, lai katra ģimene varētu mitināties atsevišķā telpā, paliek tāls ideāls. Piem., ja Herenvikas barakās Lībekā uz katra iedzīvotāja iznāk 3,5 kv. m telpas, tad Mēzenes kazarmās šis skaitlis noslīd līdz 2,8 kv. m. Dabīgi, ka šādos apstākļos iekļūšana gultā un izkļūšana no tās prasa diezgan ievērojamas akrobatiskas dotības.

ORGANIZĀCIJAS UN DARBA SEKAS

Plašā nometņu pārvietošanas akcija ir saistīta ar kādu savdabīgu rekordu — no slavenās Gotorpa pils (Šlezvigā), pirms tur varēja sākt domāt par dzīves iekārtošanu, vispirms vajadzēja izvest 17 autokravas atkritumu, ko agrākie iemītnieki tur bija laipni aizmirsuši. Vispār, katra nometnes maiņa latviešiem bijusi saistīta ar ļoti plašiem sanitārtehnikas un būvdarbu sākumiem. Enerģija, ar kādu šie uzdevumi veikti, un gaume, kāda likta lietā, ir radījusi, starp citu, arī atzinīgu atbalsi vietējā vācu sabiedrībā. Un ja kaut cik pazīstam vācu pedantismu apģērbu, apavu un dzīvokļu kopšanā, tad jāatzīst, ka šajā nozarē viņu atzinība nav viegli gūstama.

Vispār, darbā še ielikts daudz organizatoriskas enerģijas un arī daudz mākas visdažādāko grūtumu pārvarēšanai. Ir reizes, kur panākumi izpaliek, reizēm tie ir gaidīti, bet atsevišķos gadījumos arī gluži negaidīti. Visā latviešu emigrācijā nav cilvēka, kam ciešanas būtu palikušas svešas, bet tik daudz sāpju un nelaimju kā še, laikam gan nebūs nevienā citā bēgļu dzīves novadā. Pēc latviešu iestāžu statistikas, Šlezvigas - Holšteinas nometnēs dzīvo 468 invalīdi un 185 tbc slimnieku. Viņu labā daudz kas darīts, daudz vēl arī jādara, bet sevišķi gribētos pasvītrot pašu invalīdu uzņēmību un dzīves sparu. Libekā, Mēzenes nometnē ir speciāla darbnīca, kur strādā 42 invalīdi. Citi strādā turpat apavu darbnīcā. Invalīdu arodapmācība notiek arī Neištatē. Un kaut tas arī izklausās dīvaini, taču daļa invalīdu jau tagad nākošai dzīvei labāk sagatavoti kā tie veselie, kas gaida, lai visus ūdeņus viņiem kustina citi.

DOMAS PAR RĪTDIENU

Tomēr neslēpsim, ka ir arī notikumi un lietas, kas stāv pāri mūsu spēkiem un iespējām. Rezultātā šī ziema izrādījās daudz smagāka kā gaidīts. Elektrības un gāzes ierobežojumi un kurināmā trūkums rada daudz nepatīkami vēsu krēslas stundu, kad jāiestājas kollektīvā drebināšanās sistēmā. Tam pievienojas plānā iztika. Bet tā kā saulīte ar katru dienu staigā garāku ceļu, tad pamats domāt, ka arī šīs ziemas krizei tiksim pāri, gan kļuvuši krietni vien kalsnāki.

Un dzīve rit tālāk. Kaut vēl tikai janvāris, jau organizējas ģimeņu dārznieki, jo . . . tā diena, kad UNRRA beigs savu darbību, šķiet, vairs nav tālu. Un varbūt tāpēc arī ar tādu interesi tiek lasītas vēstules, kas diezgan kuplā skaitā pienāk no tautietēm Anglijā. Arī šajā salu zemē ir jāstrādā, dažam vieglāk, bet dažam arī krietni smagi. Bet par darbu tur maksā valūtā, pret kuru var iegūt visu, ko vien sirds vēlas — arī vieglu dzīvi. Un ar latvieti, kas pieredzējis tik dažādas finanču politikas, vēl reiz notiek psiholoģisks apvērsums: ja jau šai naudai ir vērtība, tad tā jātaupa, to nedrīkst vairs šviest pa roku galam, tā var nodērēt. Un tā paliek nepildīti daudzi cigarešu atsūtīšanas solījumi un arvien vairāk skatu veras pāri jūrai, kur kara drupas jau novāktas, kur elektrisko spuldžu gaismā pircējus kārdina skatu logi, kur darba rokām ir senā cieņa un pašam darbam senā alga. Tikai viena lieta kavē daudzus sākt uz turieni ceļu. Vīriešiem Anglija vēl ir aizslēgta. A

Grāmatu vērtēšanas komisija sāk darbu

Lai pasargātu latviešu sabiedrību no apšaubāma satura daiļliterātūras darbiem un saglabātu mūsu grāmatniecības tradicijas arī trimdas apstākļos, pēc Latviešu preses biedrības ierosinājuma pie LCK delegācijas Eslingenā nodibināta latviešu grāmatu vērtēšanas komisija, kuŗā darbosies LCK pārstāvis Felikss Krusa, Latviešu preses b-bas pārstāve rakstniece Alda Niedra un izdevēju pārstāvis Jānis Kadilis. Komisija vērtēs iznākušās grāmatas ne vien pēc to satura, bet arī pēc cenas, un raudzīsies, lai grāmatas iznāktu ar autoru resp. viņu tiesisko pārstāvju piekrišanu, lai uz grāmatām būtu atzīmēta to pārdošanas cena un izdevējs. Savus atzinumus komisija publicēs presē. LCK delegācija jau norādījusi latviešu komitejām, kantīnēm un kooperātīviem neizplatīt tādas grāmatas, par kurām komisija devusi negatīvu atsauksmi, un lūdz to pašu arī no katra tautieša. — Komisijas mīteklis ir Eslingena un komisija pieņem atzinumam arī projektēto grāmatu manuskriptus, ja tiem pievienotas izmaksas kalkulācijas un aprēķins.

ASV TIESAS NEATZĪST

Ka ASV neatzīst padomju nacionālizācijas Igaunijā, tas izriet no Ņujorkas Augstākās tiesas rezolūcijas Igaunijas pilsoņiem piederošo kuģu lietā. Igaunijas PSR tirdzniecības flotes pārvalde pieprasījusi no „Winchester Company" Ņujorkā 41.275 dolaru atlīdzību par pēdējās ricībā esošo igauņu kuģu lietošanu. „Winchester Company" pirms Igaunijas okupācijas bija Tallinas kuģniecības sabiedrības pārstāve Amerikas Savienotās Valstīs un atteicās krieviem pieprasīto summu maksāt, jo kuģi pieder Zviedrijā un ASV nokļuvušiem Igaunijas pavalstniekiem. Atteikšanās motivēta ar to, ka ASV neatzīst Igaunijas brīvvalsts iekļaušanu Padomju Savienībā ar varas līdzekļiem un līdz ar to neatzīst arī igauņu īpašumu nacionālizāciju, ko izdarījusi padomju vara. Šī strīdus lieta nonāca izšķiršanā Ņujorkā Augstākā tiesā, kas krievu prasību noraidījusi.

Nometņu dzīve

UNRRAs 5. apgabala darba daļa Minchenē ziņo, ka Minchenē un apkārtnē privāti dzīvojošiem iespējams dabūt darbu pie amerikāņiem. Vajadzīga darba vienība ielu un tiltu būvēm un pie augstbūvēm, apm. 220 cilvēku. Tuvāki noteikumi vēl nav zināmi. Tā kā no pašas Minchenes un tās apkārtnes tik daudz reflektantu nevar dabūt, tad uz šiem darbiem izredzes arī nometņu iemītniekiem. To interesentu saraksti nometņu komitejām jāiesūta BALK darba daļai Minchenē, Hercoga Rūdolfa ielā 49.

Hanavā par latviešu nometnes priekšsēdi ievēlēts O. Feders, par locekļiem — L. Kalniņš, J. Bērziņš, J. Zēbergs, E. Sniķeris, P. Ārends un J. Diebelis.

YMCAs un YWCAs organizācija sadarbībā ar UNRR'u paredzējusi februārī Ansbachā un no 9.—25. martam Nirnbergā rīkot turienes DP mākslinieku un daiļamatnieku darbu skati. Eksponāti var būt tikai trimdā darināti darbi — gleznas, grafikas, zīmējumi, grāmatu iesējumi, dzintara izstrādājumi, keramika, koktēlniecības un tēlniecības veidojumi, kalumi, virpojumi, rokdarbi, piemiņlietas, celtniecības un telpu izdaiļojumu meti, skices utt. Tuvākas ziņas iegūstamas pie māksl. Āboliņa Mercfeldas latviešu nometnē un pie doc. J. Sternberga latviešu nometnē Fišbachā.

No angļu joslas šinīs dienās uz ASV izbraukusi sūtņa Sējas kundze un Dr. Zaprauskis ar ģimeni.

Rīgas latviešu b-bas bij. biedru zinātājs zvēr. adv. P. Eglītis (Weiden — Opf., Ermweigstr. 1/I.) lūdz Rīgas latv. biedrības biedrus viņam paziņot savas adreses.

Hersbrukas latviešu nometnē no 315 darba spējīgiem vīriešiem un 461 darba spējīgas sievietes pastāvīgā darbā nometnē un ārpus tās nodarbināti 293 vīrieši un 133 sievietes. Nenodarbinātu vīriešu tātad īsteni nometnē vairs nav, jo arī tie 16 vīrieši, kas skaitās nenodarbināti, faktiski ir vai nu nepilnīgi nodarbināti, slimo vai ir uz ilgāku laiku izbraukuši. — Nometnes komitejā ievēlēti: O. Kārkliņš, P. Reinholds, prof. P. Starcs, A. Strazdiņš, E. Hincenbergs, J. Zubāns un R. Bučus. Vēlēšanās piedalījās 93 proc. balsstiesīgo.

Jaunais gads Mīldorfas UNRRAs aprūpējamiem baltiešiem atnesis daudzus nepatīkamus pārsteigumus. Vaserburgas nometni pārcēla uz Hāgu un UNRRA nodarbinātiem dažu stundu laikā bija jāatstāj viņu telpas, kuras tūdaļ vajadzēja nodot dzelzceļa ricībā. Vēl gan šodien šīs telpas stāv neaiznemtas. Tajā pašā laikā daļai baltiešu, kas nebija nodarbināti, nakts laikā vajadzēja pārvietoties uz Altetingā poļu atstātām telpām, bet Mīldorfas līdzšinējā baltiešu nometnē ieplūda dažādu tautību nodarbinātie DP. Ar šejienes UNRRAs rīkojumu visiem privāti dzīvojošiem bija jānodod indeksa kartes. Ārpus nometnes dzīvojošie UNRRAs apgādi jau sen vairs nesaņem.

Jautājumi, kas arī mūs var interesēt

Pašreiz vairāk kā senāk daudzina repatriāciju: šķiet, ar to nodarbojas ne vien mūsu līdzšinējā aprūpētāja UNRRA, bet nodarbosies arī tās pēctece IRO. Pēc igauņu laikraksta „Esti Rada" 15. janvāra ziņām, lielās igauņu kolonijas vadība Geislingenā lūgusi sava apgabala UNRRAs vadību Štutgartē ievākt ziņas un informēt igauņus Vācijā par daudzajiem jautājumiem, kas attiecas uz pašreizējiem apstākļiem Igaunijā. Starp citu igauņi vēlas zināt, vai pašreizējais Igaunijas režīms atšķiras no 1940./41. g. komūnistu režīma, vai un kādā veidā tagad Igaunijā atjaunota personas drošība un neaizskaramība, neatkarīgi no viņa politiskās pārliecības, un ja tā atjaunota, vai Igaunijā ir atgriezušies 1940./1941. g. par savu agrāko politisko darbību uz Krieviju deportētie Igaunijas pavalstnieki, to vidū valsts prezidents K. Pēts, bij. ministru prezidenti J. Tenisons un K. Einpalu, ģenerālis J. Laidoners, bij. ministri A. Pips, L. Seps, A. Asors, ģen. Sootss, A. Jirimā uc, kāds ir viņu tagadējais stāvoklis un kādās nozarēs tie tagad darbojas? Tālāk igauņi vēlas zināt, kādā veidā un ar kādiem tiesiskiem aktiem vai citiem līdzekļiem garantēta Igauniju atstājušo drošība un neaizskaramība, tiem atgriežoties no ārzemēm Igaunijā? Vai ir nodrošināta vārda, preses un sapulču brīvība personām, kas nesimpatizē komūnismam? Vai tādas personas var vēlēšanās kandidēt un tikt ievēlētas? Kādas politiskas partijas pašreiz darbojas Igaunijā un ar cik kandidātu sarakstiem politiskas partijas piedalās notiekošās Augstākās padomes vēlēšanās? Vai ir atļauta jaunatnes organizēšanās pēc jauniešu brīvas izvēles un vai atļauts piedalīties starptautiskās organizācijās, piem., YMCA, YWCA un skautos? Vai ir ticības brīvība un kādā veidā tā garantēta? Vai skolās māca ticības mācību? Vai 1940./41. g. no Igaunijas uz Krieviju deportētie garīdznieki, to vidū katoļu bīskaps Profitlichs un ev. lut. bīskaps Rahamegi, ir atkal Igaunijā, kāds ir viņu pašreizējais stāvoklis un kādā nozarē tie darbojas? Vai iedzīvotājiem ir kustības brīvība Igaunijas valsts robežās un vai tiem atļauts pēc pašu vēlēšanās izbraukt uz kādu citu valsti? Vai Igaunijā iedzīvotājiem atļauts emigrēt uz ASV vai kādu citu valsti pēc savas izvēles? Vai patiesībai atbilst ārzemju laikrakstu ziņojumi un no Igaunijas privāti saņemtās ziņas, ka kopš 1944. g. rudens notikušas iedzīvotāju deportācijas no Igaunijas uz Krieviju? Ar ko tas izskaidrojams, ka, pēc padomju laikrakstu un radio ziņām, Igaunijā atbildīgos amatos darbojas daudzas personas ar krieviskiem uzvārdiem, kas agrāk nebija pazīstamas?

Pavisam igauņi vēlas atbildes uz 23 līdzīgiem jautājumiem. Vai un kādas būs atbildes — rādīs nākotne.

A. M.

KUR ATRODAS ABRENE?

Amerikāņu žurnāls „Geographical Review" publicējis Padomju Savienības oficiālus datus par iedzīvotāju skaitu Baltijas republikās 1945. gada beigās. Pēc šīm ziņām, 1945. gadā no Latvijas territorijas atdalīts Abrenes apriņķis, resp. 1160 kv. km ar 37.780 iedzīvotājiem. Jaunlatgale tagad saucoties Pitalova un ietilpināta Krievijā, Pliskavas apgabalā. Krievijai pievienota arī daļa no Pečoru apgabala Igaunijā ar 1350 kv. km territorijas un 49.130 iedzīvotājiem.

VĒSTULES REDAKCIJAI

J. Asaris, Donauvertā

KAS ATBILDĒS?

Kaut gan laukā pašlaik stingra ziemas sals, tomēr atkal un atkal jādzird par nometņu iemītnieku pārvietošanu no vienas vietas uz otru. Netiek tur prasīts, jauns vai vecs, zīdainis vai vājnieks — pasaka sapakošanās terminu un — jābrauc. Ko šādā laikā pēc manām domām nozīmē, piemēram, pārvietošana zīdaiņiem, to es negribu nemaz pieminēt, jo nav labi daudzināt nelaimi, bet pieņemsim, ka es maldos, un šis ir vislabākais gada laiks pārvietot cilvēkus no vienām barakām uz citām.

Bet ja tā tiešām būtu, tad nesaprotu, kāpēc pārtrauca vāciešu pārvietošanu no Čechoslovakijas. Tas notika jau pag. rudenī, pēdējais pārvietošanas terminš laikam bija 1. novembris. Es negribu pielaist domu, ka te būtu notikusi cilvēku dalīšana katēgorijās, bet es arī nevaru saprast, kāpēc tas, kas atzīts par neiespējamu vāciešus pārvietojot, tomēr tiek praktizēts ar DP. Kas man uz to atbildēs?

Anšlavs Eglītis

Kurmji, govis un rekordi

Nesen saņēmu vēstuli no aizmirsta drauga. Savā dzīvē, salāpītā kā čigāna kamzolis, viņš daudzreiz mainījis nodarbošanos un mērķus. No šīs vēstules uzzināju vēl vienu viņa aizraušanos, pusaudža un jaunekļa gados — tikpat kaislīgu kā visas pārējās. Lasiet paši:

Mīļais Draugs!

Tagad visi raksta atmiņas. Veci un jauni; jauni vairāk nekā veci. Jau daudz mēnešus man nav gadījies atsist nevienas latviešu avīzes vai žurnāla, kur nebūtu kāds atmiņu zīmējums, pie kam visvairāk atceras tie, kas vismazāk piedzīvojuši. Trimdas rakstnieks Knuts Lesiņš ietvēris mūsu kopīgo svešniecības centienu pantiņā: „Kur tie citi, tur es ar". Kas tiem citiem, tas man ar" — un raugi, arī es sajutos tik pilns atmiņu, ka vajadzēja tikai niecīga grūdiena, lai sāktu rakstīt. Tādu saņēmu, ieraudzīdams laikrakstā atzīmi par viena mūsu mākslinieka četrdesmitgadību.

— Ak nediena! — Es uztraucos. — Četrdesmit! Bet cik tad ilgi, kamēr mēs vēl abi gājām skolā un aizrāvāmies ar lietu, par ko viņu šodien neviens netur pat aizdomās? — Sāku rēķināt un nodrebēju — patiesi, no tiem laikiem bija aizritējis tepat ceturtdalgadsimta. Ar skubu vien ķeros pie spalvas. Rakstu Tev, jo avīzes jau tā kā tā draud aizskalot atmiņu plūdi, bet tu arvienu esi bijis liels vēstulotājs. Tikai nedomā, ka, rakstīdams par slavenību, es atstāšu novārtā savu personu. Kā vienmēr, slavenība būs tikai cirvja kāts, no kura rakstītājs izvāra lielu podu viras par sevi. Es saukšu slavenību viņa zēnības pavārdā par Volliju un stāstīšu—nenobīsties, par sportu.

Mūsu abu sports iesākās ar kājbumbu. To sita skolas pagalmā katru starpbrīdi, pēc stundām un svētdienās visu dienu. Tie bija laiki, kad latviešu labākos vārtus sargāja Saltups, aizsargos cīnījās smagā svara milži Kauke un Ašmans, bet uzbrucēju dvēsele bija „vecais" Bārda, pirmais no četriem slavenajiem brāļiem futbolistiem. Viņš strādāja ar mēli vēl sparīgāk nekā ar kājām, komandēdams uzbrukumu un izrādams neveiksmīgos. Ai, kas tā bija par ainu, kad šie četri brāļi plecu pie pleca sturmēja igauņu vārtus!

Latviešu niknākais pretinieks bija baltvācu komanda „Ķeizarmežs" ar teiksmaino vārtsargu Graupneri, kuru toreiz uzlūkoja tikpat kā par neuzvaramu. To apzinādamies, viņš, nirgdams kā pats Mefisto, tracināja pretinieku uzbrucējus un publiku, driblēdams bumbu savu vārtu priekšā. Tāpēc arī visa Rīga uzgavilēja mūsu vidusskolas pirmai komandai, kas reiz pieveica neuzvaramo, nogāžot to garšlaukus un ievelot vārtos ar visu bumbu.

Iejūsminošu paraugu tātad netrūka, bet kļūt par profesionāliem futbolistiem mūs ar Volliju aizkavēja gluži neatkarīgi iemesli. Bumbu bija maz. To īpašnieki, saprotamā kārtā, automatiski izvirzījās par komandu kapteiņiem un kļuva aplam lepni. Ne mazāk lepni par nometņu priekšniekiem šodien, jo latvietis liels vai mazs, vienmēr alkst goda un varenības. Lai iekļūtu kādā komandā, vajadzēja kapteinim parādīt visādu godu, bijīgi uzklausīt garum garās pļāpas, jūsmīgi atbalsot viņa pašcildināšanos, laut „labsirdīgi" pazoboties par sevi un, kas visgrūtāk, pievaldīt paša zobgalības, kas sistin sitās uz mēles. Paldies Dievam, mēs drīzi uzgājām kādu citu brīnišķīgu sporta nozari, ar ko varēja nodarboties arī uz savu roku un vienatnē. Tā bija vieglatlētika.

Nemaz nezinu, kā tas iesākās. Atceros tikai mūs abus jau sajūsminātus līdz sirds dziļumiem skrejam no sacīkstes uz sacīksti un drudžaini meklējam sporta literatūru.

Laimīgā kārtā mēs pavadījām brīvdienas tikai kādus 16 kilometrus viens no otra. Vollijs Murjānos, es netālu no Turaidas. Mūsu pirmās rūpes bija iekārtot stadionus.

Tajos laikos īstī pareizas sporta lerīces nebija sameklējamas pat Rīgā. Latvijas rekords simts metros gadiem ilgi turējās 11,8, bet tāllēkšanā 6,06. Visnopietnākajās sacīkstēs kārtslēcējiem nebūt ne vienmēr laimējās pārlēkt trīs metri un brašais daudzcīņnieks Rudzrogs, kam toreiz piederēja laba puse Latvijas rekordu, jutās laimīgs, pārdabūjis disku pāri 30 metru līnijai. Un lodes grūšana! Kad pēc ilgu vasaru gaidīšanas, labākais grūdējs Kibilds beidzot izkļuva no nolādētajiem, apburtajiem 11 metriem un sasniedza 12,12 m, mēs ar Volliju staigājām veselu nedēļu kā apreibuši, tikai reizi pa reizei viens otram uzsaukdami: „12, 12! 12, 12!" Mēs nespējām saprast, kāpēc Rīga nav karogota.

Murjānu stadiona būve sākās ar lielu pompu. Kādu svētdienu Vollijs sapulcināja apkārtnes zēnus pie zemes darbiem, solīdams labu atlīdzību. Viņš kliedza un rīkoja darbiniekus kā dzimis būvuzņēmējs, bet kad vakarā piekusušie ļaudis gribēja saņemt maksu, nācās paskaidrot, ka naudu viņš cer ieņemt tikai pirmajās sacīkstēs. Vollijs varēja priecāties, ka bija ticis cauri ar nesalauztiem locekļiem. Atlikušos rakšanas darbus, saprotams, vajadzēja turpināt vienam pašam. Tie ēda sviedrus un pūliņus, un garāmbraucēji nevarēja vien nobrīnīties, ko tas cilvēks tur plēšas kailā norā līdz vakaram. Arī vecāki, sevišķi vecā māte, nebūt nesvētīja Vollija darbu. Kad Vollijs sāka vingrināties, nora ieguva sevišķi sliktu slavu. Pagasta ļaudis norādīja uz to, kā uz nekrietnas blēņošanās vietu, kur jauns cilvēks nelietīgi velti valkā savus spēkus. Vollija mātei daudzkārt nācās dzirdēt aizrādījumus, lai taču neļauj dēlam tā „plikam ākstīties." Toreiz sporta biksītes laukos vēl bija jaunums. Neklājās, neklājās viegli sporta pionieriem Murjānos.

Aicināts uz Vollija stadiona atklāšanu, iznācu no Turaidas gala vēl tumsiņā un ierados Murjānos jo agri. Vecā māte tikko bija iznākusi mājas priekšā pasēdēt rīta saulītē:

„Kur Vollijs?" prasu.

„Vollijs?" Atjautā vecā māte it errīga, „Vollijs drāž iesmu, atkal ies uz spartu!" Tūlīt parādās arī pats sportists, pilnā sacīkšu tērpā un paštaisītu šķēpu rokās. —

Pārsteigts un skaudīgs, es stāvēju klajumā pie skaista Gaujas līča. Lēzenu pauguru ielenca lepns, plats skrejceļš, pa kuru divi cīkstoņi varēja brīvi skriet viens otram blakus. Noras apmēri gan nebija lāvuši simts metru sprinta ceļu ierīkot taisnu, tas veidoja slaidu pusloku, tomēr visi ciņi bija norakti, tikai . . . pa nakti tur bija pamatīgi strādājuši kurmji. Ak, šie kurmji! Cik daudz tie sagādāja Vollijam sirdsēstus. Varēja rakt un līdzināt no rīta līdz vakaram, uzglūnēt un pat nosist pa kādam, bet tie rakņājās un rakņājās un vienmēr tieši tur, kur tas bija vismazāk paciešams. Piemēram, 110 metru skrējienā, ar kavēkļiem, kur skrejceļš veidoja jau gandrīz pilnu apli un skrejot „iekšējā" kāja no piepūles draudēja vai nolūzt, galvenās rūpes bija — neielekt svaigā rakumā.

Savā laukumā Vollijs bija vispār neuzvarams. Viņš savu kurmju ceļus pazina tik labi, ka varēja skriet aizsietām acīm. Mēs tikai reizi skrējām reizē. Mūs nesaistīja pārejošās uzvaras, bet absolūtais sasniegums, ko varēja atzīmēt vienīgi ar chronometru. Chronometrs mums bija labs — pamatīgs modinātājs ar lielu sekunžu rādītāju. Mechanismu apturējām, iegrūzdami zobratos naglu. Laiku varējām noteikt līdz pussekundei. Garākām distancēm ar to pietika, bet, skrejot 100 vai 60. metrus, allaž izcēlās garas debates.

Vollijs sevišķi kopa augstlēkšanu, kas viņam patiesi veicās. Trenējoties bieži lūst kārtiņas. Mums jo sevišķi bieži. Kad visas bija pagalām, bet lekt vēl gribējās, Vollijs, būdams liels makšķernieks, sakostiem zobiem upurēja savus makšķerkātus, lūgšus piekodinādams lekt pāri. Dažs labs rekordlēciens neizdevās tikai tāpēc, ka atrisis āķis ieķērās biksītēs un norāva kārtiņu.

(Turpinājums seko)

Kultūras chronika

Vinstons Čerčils pātlaban saraksta darbu, kas sešos sējumos aptvers pēdējo 10 gadu politisko vēsturi.

Vīnes Ulšteina apgāds izdod 100 sējumos pasaules literatūras meistardarbus. Sērija sauksies „Mūžīgais vārds" un aptvers 40 Eiropas autoru darbus.

Milzu panākumus Nujorkas Metropolitēna operā Bohemā guvis itaļu tenors Ferančio Talavini. Viņa debija bijusi sensacionālākā kopš gadiem.

Zviedrijas karalis Gustavs piešķīris kino aktrisei Ingridai Bergmanei augstāko Zviedrijas medaļu mākslinieciem un zinātniekiem.

Parīzē, pēc 18 mēnešu aizlieguma pirmo reizi uzstājoties, franču pianistām Korto radies liels tracis, jo Elizejas lauku teātra orķestris atteicies mākslinieku pavadīt, motivējot to ar Korto nostāju vācu okupācijas laikā.

Krievu militārās iestādes Berlīnē lūgtai publika izrādījušas jaunu, īpatnu krievu filmu „Zvērests", kura, sākot ar Staļina zvērestu pie Ļeņina zārka, attēlo padomju vēstures pēdējos 20 gadus. Laikmeta vēsturiskās personas, piemēram, Staļinu, Molotovu, Žukovu, Bonnē, Hitleru, Paulusu uc. tēlo izcili aktieri, tā radot jauna veida teātrāli rekonstruētu dokumentārfilmu. Kā ziņo „DNZ", pirmizrādei sekojošās pārrunās domas par to, kā publika uzņems šāda veida politiskus attēlojumus, ļoti lielā mērā dalījušās.

Slavenā franču dejotāja, divdesmito gadu vieglās skatuves „karaliene" un savā laikā par „pasaules skaistāko kāju īpašnieci, cildinātā Mistingete Romā apprecējusies ar itaļu tenoru Lino Karecio.

Pēteris Ērmanis

Kāda dzīve

Zaigs sapnis zibēja: būs skatuve, būs slava,
Bet teka aizsniegt to kā miglā nerodama.
Bij gadi neīsti pie drauga nemīlama,
Un, mirstot bērniņam, bij bēdas daļa tava.

Cits draugs bij, dzīvei tāls, un bērnu rūpe cita.
Kaut darba netrūka un galdā mīļās maizes,
Kā ziemas dienas — prieks, kā ziemas naktis — raizes.
Garš, grambains brauciens grūts šīs laika cēliens šķita.

Skumjš acu pelēks skats un cietas, cietas rokas . . .
„Kad elpu atvilk ?" — Tad karu laikmets lēma,
Karš bērnus nožņaudza, karš dzimteni tev ņēma.
Tev, bēdām bagātai, nu jaunas gaužas mokas.

Bāl trimdā dienas nu, kur tu ar daudziem dzīta.
„Nav laimes bijis man" — to atzīsti, to zini.
Bet visu to, kas bij, tu dziļā mierā mini,
Pēc nāves rīta vēl tu gaidi jauna rīta.

23. I. 47.

Trīs brāļi

ZENTAS MAURIŅAS ROMĀNS, LATVIEŠU APGĀDS, 1946.

Ar savām ļoti subjektīvām esejām un runām, kam zināmā virzienā nenoliedzama vērtība un nozīme, Zenta Mauriņa apreibinājusi ļaudis malu malās. Kad bija lasāms viņas stāsts Nenosūtītā vēstule un kad 1941.gadā iznāca arī viņas pirmais romāns Dzīves vilciena, pat Mauriņas apbrīnotājiem radās šaubas, vai autore, gribēdama būt ne vien literātūras izpratēja, bet arī patstāvīga radītāja, nav savas spējas pārvērtējusi. Nav šaubu, ka Mauriņas otru romānu Trīs brāļus gaidījis plašs lasītāju pulks, jo nu būtu laiks beidzot novērtēt, vai mūsu populārā esejiste spēj būt belletriste.

Kā redzams, autore gribējusi vēstīt par triju brāļu dažādo likteni un atšķirīgo dvēseles konstrukciju. Šai sakarā viņa vispirms tēlo zemnieku sētu un mājas garu, kas tajā valda, lai rādītu vidi, kādā izaug un nobriest brāļi Vītoli. Ar šādu pašu nolūku Mauriņa pieskaras iedzimtības problēmai, pamatīgi veidodama Vītolu mātes tēlu un aizrādīdama, ko katrs no viņas mantojis. Tātad romāna ekspozicijā visi elementi liecina, ka Mauriņa vēlējusies rakstīt reālistisku darbu, un tas mums turpmāk jāpatur prātā.

Vītolu mājas dzīves tradiciju apraksts plašajā ieskaņas nodaļā pārāk atgādina Virzas Straumēnus, tikai ar atšķirību, ka Vītoli ir Vidzemes sēta, un tajā, pretēji latviešiem parastā Straumēnu patriarchāta vietā nodibinājies matriarchāts. Bet lai nu būtu tā. Galvenais — Straumēnu garu mēs zinām, varam arī iedomāties, kādi cilvēki tajā izaug. Mūsu iedomas apstiprina Mauriņa, sākdama romānu šādām zīmīgām rindām: „Māte, māja un miers sākas ar to pašu „m" — skaņu, un ja vārdiem, tāpat kā cilvēkiem, ir širds, tad šais vārdos pukst tā pati labdabīgā, laipnā un lēnīgā sirds. Kur valda māte, tur rodas miers un mājība, kur viņas trūkst, tur cilvēki kā zvēri ieķeras cits citā, un pati dzīvība sakrīt drupās." — Vītolos valda māte, un pēc ieskaņas nodaļas būtu jāspriež, ka šai latviešu tradiciju piesātinātajā mājā tiešām augstā cieņā labdarīgas, laipnas un lēnīgas sirds tikumi, gan iegrožoti racionālā lietišķībā un lepnā valdonībā. Bet tālāk piedzīvojam vilšanos, resp. Mauriņa pretrunīgi novēršas no savas ekspozicijas. Jau ieskaņas nodaļas beigās pēkšņi izrādās, ka Vītolu māte bijusi „netaisnīga un tālredzīga kā pati daba, skopa un izšķērdīga reizē," un testamentā savu māju novēlējusi Andrim, kas ir ne vien jaunākais dēls, bet pēc savām tieksmēm un izglītības visvairāk izgājis no lauku dzīves. Kur tas redzēts, ka latvietis mājas atdos mūziķim, ja otrs dēls studējis agronomiju!? Vai tā ir labdarība, ja Vītolu māte otram palīdz tikai par tik, par cik tas viņai pašai izdevīgi, ja viņa, piemēram, Mārei Alksnei saka šādus vārdus: „Vai tu domā, ka tevi pa ziemu sava prieka dēļ izmitināju? Dievs man sapnī teica, ka tu vasaru būsi man vajadzīga, atrāvu kumosu sev no mutes un sūtīju tev. Tagad nāc un atkalpo to, ko tu par velti esi dabūjusi!" Vai tā ir laipnība, kā Vītolu māte savās mājās saņem Zaigu Tauriņu, kā viņa izturas pret kalpiem un kalponēm, pret Māru Alksni? Vai tie ir lēnprātīgi vārdi, ko viņa, Zaigai Tauriņai ciemojotiēs Vītolos, saka par kalponi, tā ka Zaigai, tos dzirdot, kumoss ieķeras kaklā? Vai Vītolu mātei vispār ir sirds? Nē, īsteni pēc saviem darbiem un vārdiem Vītolu māte nav nekāda Vidzemes Straumēnu saimniece, bet drīzāk Mērnieku laiku Oliniete vai Blaumaņa Lavīze. „Te, Vītolos, es runāju un citiem jāklausās! Kas maniem rīkojumiem nepaklausa, var savākt savas pancka un pazust," — lūk, kādi raksturīgi vārdi Vītolu mātei. Ja tad nu vēl atceramies, kā Miervaldis iekauj savu dzērāju kalpu, kā gājēju ļaudis ķendējas par saimnieku skopumu un cietsirdību, tad jāatzīst, ka nekāds miers Vītolos nevalda, un uz mātes pleciem nesēž vis balts balodis, kā tas teikts romānā.

Lai raksturotu brāļu Vītolu dvēseles konstrukciju, Mauriņa tēlo viņu mīlestību un liek viņiem visiem trim interesēties par vienu sievieti — Zaigu Tauriņu. Šai sakarā radušās romāna pirmās daļas četras nodaļas ar komiski vienādiem tituļējumiem: Zaiga Tauriņa precas, Pēteris Vītols precas, Miervaldis Vītols precas, Andris Vītols precas. Un tūliņ piebildīsim, ka ne Zaiga Tauriņa, ne Pēteris Vītols šai romānā neapprecas. Kāpēc šādi virsraksti, to zinās izskaidrot tikai autore.

Pēteris Vītols no savas mātes mantojis skopumu šī vārda visparastākajā nozīmē. Līdz zināmai robežai lasītājs ar interesi seko Pētera skopulības izraisītām dīvainībām un traģikai (aizkavēšanās laikā ierasties pie mātes nāves gultā). Bet tad pēkšņi Mauriņa apgaroto reālismu, kas bija romāna sākumā, un lietišķību, kas dominēja turpinājumā, nomaina ar karikējumu bez pārliecinātāja spēka. Jo lasītājs kļūst domīgs, uzzinādams, ka Vītols cep vēršacis no baložu olām, bet, kad to pašu dara ar zvirbuļu olām, tad lasītājam, ko taču romāna sākuma posms noskaņojis zināmā apgarotībā, nolaižas rokas, un viņš vairs nezina — smieties vai dusmoties par šādu pārspīlējumu? — Romāna beigu posmā atklājas, ka Zaiga Tauriņa ir Pētera Vītola meita. Nav īsti labi izprotams, vai viņš zina, ka mīl un grib precēt savu meitu, bet galvenais, šīm apstāklim romāna sižetā nav absolūti nekādas nozīmes.

„Mātes novēršanos no visa nekrietnā un netīrā, viņas skaidrības ilgas bija mantojis Miervaldis, bet viņas krūtīs apslēpto burvju kokli — Andris," to uzzinām par pārējiem divi brāļiem. Bet nu savādi, ka viņi, vezdami Zaigu Tauriņu, ilgi gaidīto cieminu, no stacijas uz Vītoliem, visu ceļu paliek pilnīgi nejūtīgi kā pret dabas poēziju, tā pret mīlēto sievieti. Vēl vairāk: Mauriņa liek viņiem debatēt par augoņiem, — „sīki un reālistiski, katru lietu nosaukdami īstā vārdā." Mums jāpārlabo — nevis reālistiski, bet naturāli, un šī saruna, kas izvērsta lappusēs, paliek atmiņā kā kaut kas tik riebīgs, ko nekur citur latviešu literatūrā neesam manījuši. Un atkal — romāna sižetā tai nav nekādas tālākas nozīmes.

Miervalža raksturošanai Mauriņa rada vēl divi palīgpersonas — šuvēju, vēlāko rakstnieci un ģimnazijas skolotāju Māru Alksni un Silviju Namnieci, bagātu namsaimnieka meitu, ko viņš apprec. Nekādas skaidrības ilgas šais attieksmēs neizpaužas. Miervalža gaitas neatšķiras no šacha figūras bīdīšanas rakstnieces rokās. Visumā Miervaldis Vītols rādās parasts, labsirdīgs cilvēks, atskaitot gadījumus, kad sit savam kalpam.

Andris Vītols, cilvēks ar krūtīs apslēptu senču burvju kokli, studējis Rīgas konservatorijā, bet, „kad tā viņu neapmierināja" (!), studijas turpinājis Leipcigā un Parīzē, mācības iestādes gan nebeigdams, bet iegūdams plašas zināšanas un lielas mērauklas. Arī viņš nav nekāds mērķtiecīgi veidots raksturs, bet šacha figūra. Dažbrīd Andri redzam kā tirās mākslas priesteri, ko nekādas cilvēciskas kaislības nespēj savilnot. It kā vistuvākā viņam būtu Zaiga Tauriņa. Arī viņa viņu grib, bet nekas tur neiznāk. Andra jūtas neizpaužas tālāk par Zaigas fotografiju vakšanu un vēstuļu rakstīšanu. Kā Vītolu saimnieks viņš grib būt izteikti latvisks, radīt jaunu garu pagastā un savu kori Sidraba birzi izveidot par labāko Latvijā. Viss būtu jauki, ja vien Andris netieši neizrādītos piesūcies ar vācu garu. Par Vagneru, piemēram, viņš domā, ka tas kopš Poruka laikiem ir latviešu kultūras neatņemama daļa! Ļoti jauki Mauriņa raksturo latvisko cilvēku kā nokvēpušu līdumnieku, kas neilgojas pēc neesošas zilās puķes, bet svētvakarā līgsmo par balto puķi, savu sirdsklusumu. Bet tā ir tikai fraze, kas mākslīgi piediegta Andrim klāt. Šis tīrās mākslas šķietamais priesteris un tikpat šķietami latviskuma pazinējs visērtāk jutās kūti. Ne kā mākslinieks pārliecina Andris — šai ziņā viņš ļoti šablonisks, bet gan kā šaurs praktiķis.

Bet nu par Zaigu Tauriņu un Māru Alksni, kam tik liela nozīme triju brāļu dzīvē. Abas tās — šķautnainas, mākslīgi konstruētas sievietes, rīkojas pēc katreizējas vajadzības. Kāpēc Zaiga neapprecās, paliek neskaidrs. Viņa taču pietiekami patstāvīga, tādēļ neticami, ka tēva iedomu dēļ vajadzētu nokaut ilgas pēc otra cilvēka. Pērkonam dārdot un zibšņiem šķīstot, Zaiga pat atdodas klaidonīgajam zvejniekam, precēt tomēr viņu nedrīkst, jo tad viņa justos grēciniece pret tai brīdī mirušo tēvu!

Mārai Alksnei ir kaut kas no Brigaderes cilvēciskā un garīgā tēla. Bet viņas romāns Mana dzimtene sauc atmiņā Janševska Dzimteni. Kaut arī viņa slavena rakstniece, neticami, ka Latvijas valsts laikā cilvēks ar pamatskolas izglītību varētu pēkšņi kļūt gimnazijas skolotājs. Tik spiedīgi apstākļi mūsu skolās nebija arī patstāvības pirmajos gados. Līdzīgi Janševskim, arī Māra Alksne ārzemju žurnālos lasa tikai humora nodaļu, lai cittautiešu anekdotus izmantotu latviešu dzīves tēlošanai. Vienprātīgi atzīts, ka tas ir vājākais moments Janševska Dzimtenē. Kā tad lai un atzītu Māras Alksnes latviskumu? — Ko viņa īsti grib no Miervalža savai dzīvei, tas atkal viens no šī romāna neskaidrajiem jautājumiem

Atzinīgākie vārdi Mauriņai jāveltī par romāna otru daļu Vaidu gads. Gan arī te pasminam par standartizētajiem nodaļu tituliem. Vaidu gada sākuma posmā daudz tīras publicistikas. Nav gudri minēt nepareizu skaitli par 13./14. jūnija naktī deportētajiem. Dīvainu apgalvojumu lasām par mūsu valsts attieksmēm ar austrumiem: latviešu lielākā daļa patstāvības gados neesot pazinusi austrumu lielvalsti, jo bijusi no tās noslēpusies ar Ķīnas mūri! Tādus pašus nepelnītus zaimus par mums teica arī austrumu okupanti. Mūsu atbilde īsa: Ne mēs bijām noslēgušies ar Ķīnas mūri(pati Mauriņa iepazīstināja ar Latvijas valsts nīdēju Majakovski), bet viņi no mums gan centās noslēgties ar Ķīnas mūri.

Šādi un līdzīgi iebildumi tomēr nemazina autores sekmes romāna otrā daļā tēlot cilvēkus un notikumus bez mākslīgām konstrukcijām un šablonām. Ar īpašu laikmeta traģikas izjūtu un spraigu dramatismu aprakstītas latviešu aizvešanas dienas. Par visu to pagaidām nevienā citā romānā ne stāstā nekas pārāks nav lasīts. Tikai pašas beigas romānam ar Mārtiņu un Mārīti kā jaunās dzīvības sēklas sējējiem — atkal šabloniskas.

Neminot dažus sīkus iebildumus, jāteic, ka Mauriņas valoda rit bez aizķeršanās. Viņai ir savs stils, bet — tas nav belletristisks stils. Tā ir konservēta valoda, un tikpat konservētas viņas sentences, kādu romānā Dieva svētība. No dzīvās belletristikas valodas šī konservētā valoda, kas labi noder esejām, atšķiras tāpat, kā daiļdārznieka veidots un amatnieciski kopts pilsētas parks no savvaļā augoša meža.

Pēc visa tā, ko esam teikuši par Mauriņas otru romānu, jautāsim vēlreiz: Vai Mauriņa var būt belletriste? — Nē! Mauriņa sevi apliecinājusi kā ļoti inteligentu sievieti ar plašām zināšanām literatūrā un filozofijā. Bet viņai trūkst paša galvenā, kas pilnīgi nepieciešams belletristam: Mauriņa nepazīst dzīvo dzīvi un dzīvo cilvēku. Tāpēc viņas belletristiskie darbi nav nekas vairāk kā mākslīgas, teorētiski darinātas konstrukcijas. Vai tad nebūtu labāk samierināties ar esejistes slavu un netiekties tai novadā, kurā nespēj nekā sevišķa radīt?

Jānis Rudzītis

Kas un kur?

Gleznotāja Veronika Janelsiņa invalidu aprūpei Eslingenas latviešu kolonijā ziedojusi 2000 markas — summu, ko tā saņēmusi par kādu savu pārdoto gleznu.

L. Rumaka grāmatnīca latviešu nometnē „Valka" (Moorenbrunn ü. Feucht, 13a) izdevusi rotētu Latviešu trimdas grāmatu katalogu. Kataloga sastādītājs norāda, ka katalogs uzskatāms vienīgi par priekšdarbu pilnīgam trimdas grāmatu rādītājam un pieteic nodomu turpmāk izdot arī grāmatniecības, kritikas un bibliografijas biļetēnu „Trimdas grāmata" (rotētu).

Karaļa Visvalža traģēdija

NOSLEPKAVOTĀ KARAĻA KAULI PĒC 700 GADIEM GULDĪTI „SENLAIKU BAZNĪCIŅĀ, SMILŠU KALNIŅĀ"

Pēdējos miera gados notika svarīgi pētījumi par Latvijas vēsturi, gan pēc arhīvu dokumentiem, gan izrakumos. Starp citu noskaidroja jautājumu par Jersikas karali, ko vācu, igaunu un krievu vēsturnieki sauca par Vsevolodu, kaut gan chronika runā par rex Vissevalde. Apskatot chronista liecību par Visvalža žēlabām, vērojot savu degošo pili, kā arī ziņas par to, ka viņš vēlāk saņēmis Jersikas novadu lēni no Rīgas bīskapa, prof. A. Švābe sprieda, ka visticamākais ir pieņēmums, ka Visvaldis bijis latviešu valdnieks, nevis ienācējs — krievu leiktenis cietoksni pie Daugavas. Visvaldis gan bijis pareizticīgs un pie viņa pils atradās baznīcas, bet pareizticīgi bija visi kristītie latvieši pirms vācu ienākšanas. Šo apstākli „kultūras nesēji" noklusēja, pauzdami pasaulei, ka ejot cīņā pret pagāniem. Jersikas novada vēsturi 1939. g. pārcilāja arī avīžu un žurnālu rakstos, Veronika Strēlerte sacerēja balādi, un prof. Liberts uzgleznoja Visvalža ideālo „gimetni" Rīgas pils reprezentācijas telpām.

Jersikas pils vietā izrakumus veica prof. Fr. Baloža virsvadībā, pētījumi bija pilnā sparā, bet tad sākās karš un līdz ar to plašām aprindām radās citas intereses. Prof. Fr. Balodis devās uz Zviedriju. Tagad viņš sniedz interesantus, līdz šim plašāk nezināmus datus par šiem 1939. g. pētījumiem.

„1939. g. Jersikā, Daugavas augstajā krastā laimējās atrast un atrakt Latvijas senlaiku karaļa Visvalža kapu. Līdzās karalim kapā atradās vēl karalienes pelnu kopiņa un mazliet attālāk arī karaļa zirga skelets. Karaļa krūtīs atradām dunci, jo karalis 1239. gadā bija naidnieku kalpu noslepkavots. Karaliene, kas savam laulātam draugam bija kapā sekojusi līdz, bija lietuvju karaļmeita, un tieši tādēļ viņas mirstīgo palieku pelni bija guldīti zemes klēpī pēc lietuvju paraduma — kaut gan Visvaldis pats jau bija kristīts un baznīca tais laikos neatlāva miroņus sadedzināt. Launs bija karaļa Visvalža liktenis bijis, bet kā gan mums nesaskatīt kādu mūžīgas taisnības simbolu karaļa mirstīgo palieku atrašanā tieši pēc 700 gadiem, Latvijas brīvvalsts laimīgajā laikā!" **Prof. Balodis vēl arī pastāsta, ka, pēc valsts prezidenta rīkojuma, karaļa trūdi pārvesti uz Latvijas galvas pilsētu un guldīti tur „senlaiku baznīciņā, smilšu kalniņā latviešu valsts uzdevumā celtā velvē."**

Prof. Balodis pakavējas arī pie vēstures ziņām par karaļa Visvalža laikmetu. „1209. g., kad ienaidnieki pirmo reizi negaidot bija uzbrukuši Visvalža karalistei un nodedzinājuši viņa galvas pilsētu Jersiku, Visvaldim pēc zaudētās kaujas Daugavas ziemeļu krastā tikai ar grūtībām izdevās izbēgt no sagūstīšanas. Un no otra krasta, laikam no Dignājas pilskalna, dienvidos no Daugavas, karalim bija jānoskatās Jersikas liesmās, baznīcu un pils izlaupīšanā un nopostīšanā, karalienes aizvešanā gūstā. Indriķis savā chronikā atstāsta karaļa vārdus. — Ai, Jersika, mīļā pilsēta! Ai, manu tēvu mantojums! Ai, manas tautas negaidītā izpostīšana! Bēdas man!"

Gan karalim ar lielām grūtībām vēl izdevās atgūt Jersiku un par jaunu to uzcelt lielu un skaistu kā senāk. Tomēr naidnieki vēl divas reizes — 1214. un 1239. gadā uzbruka Visvalža karalistei un atkal nopostīja viņas galvas pilsētu. No kāda bīskapa Nikolaja raksta 1239. gadā zinām, ka pēc karaļa nāves šai gadā vairs neizdevās Jersiku uzcelt: bija redzama tikai pils vieta. Līdzīgi Zemgales karaļiem Viesturam un Namejam, Visvaldis bija drosmīgi cīnījies par savu zemi, bija slēdzis arī līgumus aizsardzībai ar kaimiņiem, bet pārspēks bija pārāk liels... Tikai pēc 700 gadiem Latvijas brīvvalsts baznīcas zvans vareja atkal godam sveikt šo latviešu karali brīvās Latvijas galvas pilsētā.

O. Liepiņš

Latvijas lauki 1946. gada rudenī

Altajas un Lietuvas PSR darba zemnieki pēc „Cīņas" informācijas uzaicinājuši Padomju Latviju sociālistiskā sacensībā par ātrāku un labāku valsts sagādes plāna izpildīšanu. Tādēļ visu 1946. gada rudeni Latvijas laukos skanēja saukļi: „Vairāk labības valstij! Plašāk izvērst sociālistisko sacensību laukos! Vairāk apkarot budžus un buržujisko nacionālistu mēģinājumus traucēt Staļina piecgades plāna pirmstermiņa izpildīšanu!"

Šiem valdības un kompartijas aicinājumam visos mītiņos zemnieki vienprātīgi arī atsaukušies. „Cīņa", paļaudamās šai atsaucībai, 19. oktobrī raksta: „Solījumus dod, lai tos pildītu! Un Latvijas zemnieks nav pieradis doto vārdu neizpildīt."

Paiet divas nedēļas. Kompartija gaida sekmes. „Cīņā" 30. oktobrī jau parādās raksts: „Ārkārtīgi slikti organizējis labības sagādi 28. oktobrī Alūksnes apriņķis, kam no dienas uzdevuma iztrūkst 77 to, Bauskas apr. trūkst 64 to, Ventspils 52 to, Ilūkstes 92 to, Rēzeknes 92 to. Minētie apriņķi vēl aizvien nav panākuši lūzumu labības piegādē . . . velk republiku atpakaļ." Par to pašu tematu 14. decembra „Cīņas" numurā rakstīts: — „Pat priekšzīmīgākajā Asares pagastā, kur zemnieki apsolījās pārdot valstij 45 to labības, pārdotas tikai 3 to, Dvietes, Pilskalnes, Rubenes un dažos citos pagastos vēl nav pārdots neviens kilograms labības valstij. Viss tas liecina, ka Ilūkstes apriņķi nav pienācīgi organizēts ne izskaidrošanas darbs, ne aģitācija par labības pārdošanu. Līdz 1947. g. 1. janvārim labības pārdošana un iepirkšana jāveic, bet Ilūkstes apriņķis to nav vēl pat īsti sācis."

Šādas ziņas nāk arī no citiem novadiem. „Cīņas" 10. decembra numurā lasām: „Kuldīgas apr. Kabiles pag. vēl nav uzsākta labības iepirkšanas organizēšana. Masu politiskais darbs šeit atstāts pilnīgi novārtā. Līdz 8. decembrim visā apriņķī iepirkti tikai 2100 kg labības, bet Kabiles pagastā pat neviens kilograms".

Lai gan tehnisko augu audzēšanai nodibināta īpaša ministrija, tomēr jau 13. nov. valsts plāna vec. agr. b. V. Šiškins „Cīņā" sūdzas: „Cukurbiešu sagāde stipri atpalikusi no kalendāra grafikas, kādu noteikusi Latvijas PSR ministru padome un LK (b) CK (Kompartijas centrālkomiteja). Līdz 1. novembrim kalendāra plāns izpildīts tikai par 47,3%. It īpaši atpalikusi cukurbiešu sagāde Jelgavas cukurfabrikas iežvielu baze, kur kalendāra plāns izpildīts tikai par 46,6%. Vissliktākais stāvoklis šinī ziņā ir galvenajos cukurbiešu audzēšanas rajonos — Jelgavas un Bauskas apr. Abiem šiem apriņķiem biešu sagādē izšķirēja nozīme, jo tie piegādā apm. 45% no visas republikas plānā paredzētā daudzuma. Šis apstāklis uzliek apriņķa vadošiem organiem pienākumu radīt īsti boļševistisku darba stilu." Tālāk b. Šiškins atzīmē, ka, ja tā turpināsies nopietnā ričība, tad 1946. gada beigās Jelgavas apriņķi starpība starp plānā paredzēto daudzumu un faktiski nodoto būs 38,021 to. Sesavas pagasts izpildījis plānu tikai par 21,9%, bet Melnkroga pieņemšanas vieta par 19,8%. Lielupes pieņemšanas vietas izpildījušas plānu par 32,4%.

Kādi iemesli šādām parādībām? Kāpēc vienprātīgi pieņemtos lēmumus zemnieki nepilda? Uz to atbildi dod „Cīņas" 254. n-rā aprakstītais gadījums: — „Kulammašīna nāk! Nu beidzot izkulsim!" — Tā 18. oktobrī priecājās Lauceses Dzilnas māju saimnieks A. Paņkovs. Traktorists N. Karņilovs apstādināja Dzilnās traktoru, norīkoja šķūnī kulammašīnu, bet pateica, ka kult nevarēšot, jo neesot degvielu. Tikai 22. okt., kad pats Paņkovs sagādāja degvielas, sākās kulšana. Bet tā ilga tikai dažas dienas. 25. oktobrī traktorists atkal pārtrauca kulšanu, paskaidrodams, ka traktoram nav sveču. Par notikušo Lauceses pagasta izpildkomitejas priekšnieka vietnieks b. Kopilovs 26. oktobrī ziņoja Lauceses MTS (Mašīnu - traktoru stacijas) direktora vietniekm Ņikitinam. Pēdējais ieradās Dzilnās un deva rīkojumu sākt kulšanu. Zemnieki bija ļoti lielā nesaprašanā par šādu rīkojumu, jo ne traktorista Karņilova, ne arī viņa vietnieka Izota pie kulammašīnas nebija. Acīm redzot MTS dir. vietnieks domā, ka pietiek ar rīkojumu vien un viss būs kārtībā. Bet par to, ka mašīnu-traktoru stacijā nav disciplinas, viņš nedomā".

Izrādās, ka neapzinīgi rīkojas ne vien lauku ļaudis, bet arī vadītāji darbinieki. „Cīņas" 245. numurā lasāms raksts: „Kā vadošie darbinieki neapzinās savus uzdevumus." Tajā teikts: „Birzuļu pagasts ir vistālāk pakaļ palikušais pagasts Valkas apriņķī. Šis atpalicības cēlonis meklējams pagasta izpildkomitejas priekšsēdētāja b. Muskata darbā. Lūk, fakti. Pirms dažām dienām Muskats savā saimniecībā nokūla labību. Varēja domāt, ka viņš tajā pašā dienā norēķināsies ar valsti. Bet b. Muskata ar saistību nokārtošanu nesteidzās. Raudzīdamies uz Muskatu, labību valstij nedeva arī ciema padomes priekšsēdētājs b. Polis. Birzuļu pagastā nav īstas bolševistiskas cīņas par labības gada plāna izpildīšanu pirms termiņa." Un vēl „Cīņas" 14. decembŗa numurā: „Kampaņas pirmajās dienās dažos pagastos pielaistas rupjas kļūdas un izkropļojumi. Lašu pagastā uz maizes labības rēķina zemnieki pirmajās dienās pārdeva vīķus, bet Kaplavas pagastā timotiņa sēklas." — Citos „Cīņas" numuros atrodami raksti, ka labības sagādes vietās slikti noorganizēta labības pieņemšana: par maz tehniskā personāla, nepietiek svaru, šķirojamo mašīnu. Zemnieki dienām ilgi stāv rindās, lai nodotu labību. Kaltētavām, ja tādas ir, nav pietiekamā daudzumā kurināmā. Ļoti vāji organizēta zemniekiem — labības piegādātājiem kultūrālā apkalpošana: sagādes vietās nav istabu, kur zemnieki varētu apsildīties, izlasīt avīzi, politiskais masu darbs ar labības piegādātājiem nenotiek.

Beidzot savu vārdu teikusi arī prokurātūra. Tā Latvijas PSR prokurātūras uzraudzības nodaļas prokurors tieslietu padomnieks A. Chļebņikovs „Cīņā" raksta: — „Patlaban, kad visa padomju tauta cīnās par katru rubli, kas svarīgs Staļina piecgades plāna izpildīšanai, nav pieļaujama . . . šāda nesaimnieciska ričība. Lai kādi būtu iemesli — vainīgie jāsauc pie atbildības".

M. Gauja

Amerikāņi un darbs

Vēstule „Latvijai" no Bostonas

Daudz cilvēku, piespiedušies viens pie otra. Visi ļoti, ļoti nopietni. Daža vaigā pat dziļas skumjas —

Šis nav bēru gājiens, bet Bostonas pazemes vilciena vagons agrā rīta stundā. Amerikāņi brauc uz darbu.

Vilciens šajā stundā ir pārpildīts. Man pretim, pie drošības roktura piekēruslas, šūpojas paveca kundze gluži baltiem matiem. Kājas viņai tikko skar vagona grīdu. Zem elkoņa iespiesta rokassomiņa, bet rokā papīra kulīte ar sviestmaizēm. Sirmā kundze bažīgi skatās sava kaimiņa rokaspulkstenī, kas viņai atrodas turpat acu priekšā, jo kaimiņš atbalstījis savu avīzi pret kundzes plecu. Sorīt cienījamā, vecā dāma nokavējusi savu parasto vilcienu un iekāpusi nākošajā, kas iet apaļas trīs minūtes vēlāk. Nu viņa zvīļ, vai neiznāks darba vietā ierasties piecpadsmit sekundes par vēlu. Kontroles automats to reģistrēs ar nepielūdzamu precizitāti, un sestdienas algas izmaksā trūks tieši 20 centu.

Sola stūrī iespiedies, sēž jauns puisis tumši iedegušu seju. Viņu varētu saukt skaistu, ja tikai tas nerādītu tik briesmīgi īgnu vaigu, kas liekas apvainojam visus pārējos braucējus par kādu nezināmu, bet dziļu pārestību. Jaunais puisis tērpies diezgan noskrandušās darba drēbēs, un ar to viņš līdzinājas simtiem citu amerikāņu, kas astoņas dienas sākuma stundas atgādina aplam noplukušus klaidoņus, bet astoņas vakara stundas — labi situētus džentlmeņus. No rīta jūs viegli atšķirsit krāsotāju no auto mechaniķa vai advokātu no galdnieka, bet vakarā viņi visi ir mēreni banku direktori.

Amerikāņi nemīl šķirot melnu darbu no balta. Svarīgākais — kā tas atmaksājas. Turpretim viņi velk asu robežu starp darbu un dzīvi. Darbs un „business" nav prieka, bet naudas avots. Darbs nekad nav pašmērķis, bet līdzeklis. Un dolars ir dievs.

Amerikānis ir čaklis un taupīgs. Viņš rezervē sev prieku arvien lielākā naudas krājumā. Nelaime vienīgi tā, ka var izgadīties nomirt pirms šī krājuma izlietošanas.

I. B.

Skatuves MĀKSLA, atgriežas

Jauna rosība Vīnes teātros

Austrijas galvas pilsēta pamazām sāk atgūt modernas pasaules pilsētas seju. Postījumu te gan netrūkst tāpat kā citur, bet slavenajam Stefana domam jau uzlikts jauns jumts. Nauda pēkšņi kļuvusi dārgāka, kafijai un cigaretēm cenas krīt (jo publika tās nespēj iegādāties). Līdz ar to skatlogos parādījušās modes preces, luksa priekšmeti, bet arī veci mākslas darbi, ko laiž tirgū tie, kas spiesti realizēt savas vērtības. Īsta jaunuzbūve, kas būtu ražošanas atveseļošanās sekas, tā gan vēl nav, tomēr . . . vismaz rosība ir. Šejienieši savā īpatnējā Vīnes humorā to raksturo ar izteicienu: „Mūsu stāvoklis ir labs, bet nav bez cerībām," un prese gandarījumā atzīmē, ka svešās valodas, kas tagad skanot Vīnes ielās, nenākot no dīpšu mutēm vien. Šeit ierodas ārzemju saimnieciskie darbinieki (nesen bija mese), futbolisti no Prāgas, aktieri un dziedātāji no Romas un Parizes, filmu rūpnieki no Ņujorkas . . .

Bet visinteresantākais ir skatuves mākslas uzplaukums. Atkal rosīgi strādā daudzi no pirmskara laikiem pazīstami spēki un, liekas, nekur tik ātri „jauncelšanu" nevar parādīt kā teātri, kur impozantiem sasniegumiem pietiek ar drānu, papīra dekorācijām un pāris starmešiem. Kas gan neatceras viniešu mīluli, skarbo un tomēr mīļo Paulu Veseli, kas arī rīdziniekiem bija pazīstama no daudzām filmām. Tagad viņa piedzīvojusi jaunu triumfu populārajā Fransuā Mariaka lugā „Asmodeja". Uzstājas arī kino komiķis Pauls Kemps un dejotājs Haralds Kreicbergs. Tanī pašā laikā akadēmijā, mākslas amatniecības mūzejā, galerijās notiek vecās un jaunās mākslas izstādes, bet meses pilī bija izstādītas pastmarku kollekcijas. Žurnālu, laikrakstu iznāk ļoti daudz.

Vīne visos laikos bijusi slavena kā teātru pilsēta. Tagad gandrīz katru dienu ir pirmizrādes, pavisam kopā darbojas 15 skatuves — Ņujorkā viņu ir tikai divreiz vairāk kā šai četru joslu pilsētā! Pag. gada beigās lielākais notikums bija ievērojamā, tagad jau sirmā vācu traģika Alberta Basermaņa viesošanās, kas uzstājās divās lugās: amerikāņa Osborna „Debesis gaida" (Minchenē izrādīta ar nosaukumu „Nāve ābelē") un Ibsena „Namdarī Zolnesā." Abos gabalos viņu sumināja ovācijām. Vīnes „pastāvīgākais" skatuves mākslinieks ir Rauls Aslāns, ko savā laikā redzējām filmās un arī uz pastkartēm kā blazēta „eleganta vīrieša" tipa pārstāvi. Aslānam jau gadi gājuši pāri un sudrabs iemetīes matos. Viņš varēja nosvinēt 25 gadu jubileju, kopš darbojas daudzinātajā Burgteātrī kā viens no izcilākajiem spēkiem. Kad rakstniekam Mirko Zeluzičam, kas bija apsūdzēts par simpatijām pret nacionālsociālismu, vajadzēja atkāpties no direktora amata, Aslāns nāca viņa vietā. 60 gadu dzimšanas dienā Aslānam piešķīra Vīnes pilsētas „goda gredzenu."

Arī operas laukā viniešiem ir sava sensācija. Pēc tam, kad austriešus bija iepriecinājusi Parizes lielā opera ar krāšņu Debisi „Poleasa un Melizandes" viesizrādi (Austriju jau vairs neskaita par ienaidnieku zemi, bet drīzāk par kādreiz Hitlera okupētu zemi), pašmāju elegantais Villijs Forsts inscenēja pārstrādāto un modernizēto Ofenbacha „Orfejs pazemē." Fantazijas bagāto uzvedumu noskatījās tiešām „visa Vīne."

Starp jaunākajiem teātra gabaliem vēl var minēt: amerikāņa Sarojana lugu „Vienreiz dzīvē," kas notiek Sanfranciskas ostas kvartālā, un kādreiz godalgotā, bet Hitlera laikā emigrējušā vācu drāmatiķa Kārļa Cuvmaijera jaundarbu „Velnā ģenerālis." Blakus savā laikā aizliegtajām vācu lugām un citu tautu novitātēm, vienmēr repertuārā turas arī vācu vecie Vīnes „klasiķi," komēdiju autori Nestrojs un Raimunds.

Arī kādreiz slavenā Vīnes opera taisās atdzimt. Drīzumā sagaida atgriežamies no Amerikas populāro komponistu Robertu Štolcu, kas nacionālsociālisma laikā bija atradis tur patvērumu. Tas atvedīšot cienīta kukulim savu jaunāko sacerējumu „Liktenis un mūzika." Līdz viņam braukšot kādreiz populārais kino aktieris Ernests Delčs, kam vajadzēja atstāt „Trešo valsti" neāriskās izcelšanās dēļ. Tāču pirms 15 gadiem iecienītos kupletistus un konferensjē — Fricī Grinbaumu un Paulu Morganu viniešī vairs neredzēs: tie starp daudziem citiem ir nacionālsociālisma upuri.

O. L.

SPECIĀLZIŅOJUMS NR. 4.

„LATVIJAI" NO DIENVIDPOLA

Sarunā ar Romas dedzinātāju Nēronu

Pa tālruni no mūsu speciālkorespondenta Antarktikā

Man te Dienvidpolā vakar naktī gadījās tik dīvains sapnis, ka gribu par to pastāstīt arī lasītājiem Vācijā. Sapnoju, ka pašā polā, tur kur Dievs izurbis caurumu zemes asij, ir arī otrs caurums, pa kuru nokāpj pazemē. Sniega būdā biju tik gauži nosalis, ka Viņa Augstības skrīninga komisija izsvitroja mani no dzīvot tiesīgo sarakstiem un ar dzīpu atveda pie cauruma. Lai lienot tur iekšā. Esot gan tāda kā elle, bet neko labāku arī neesot pelnījis, mūžīgi sūdzēdamies par visiem, kas pa kārtai manu zemi atbrīvojuši.

Tad nu kāpu ar lejā. Satiku daudz pazīstamu gan no tiem, kas brīvprātīgi devušies darbos uz citām republikām, gan arī no tiem, kas tikpat brīvprātīgi kara laikā iestājās dažnedažādos legionos. Bija arī cilvēki, kas redzēti vēstures grāmatās. Vispār burzma bija tik liela, ka jāsecina, ka šī pati vieta arī ir vispārējais bēgļu izvietošanas punkts visiem tiem, kas atstāj zemes virsu, un ka tādu debesu nemaz īstenībā nav.

Bija ļoti karsts. Ogļračiem te aizliegts streikot un dīpiņiem ar likumu aizliegts teikt, ka tie nav darbam ogļraktuvēs piemēroti, jo citādi vietējais partorgs nemaz nevar uzturēt pēc grafika paredzēto temperatūru.

Nekavēšu lasītāju ar sīkākiem pekles un velna aprakstiem, jo tie, kas vēl nav velnu redzējuši, visā drīzumā to noteikti dabūs redzēt Sīkāk pakavēšos tikai pie intervijas ar Neronu.

Neronam, kā zināms, bijuši sarkani mati, viņš nodedzinājis Romu un bez tam bijis ķeizars. Par to — tas ir par Romas dedzināšanu — viņš tagad sēd uz sarkanas uguns un spēlē vijoli. Mani novietoja blakus viņam par to, ka nometnē biju žēlojies, ka kaimiņš aiz sienas no rīta līdz vakaram spēlē vijoli. Jāatzīst, ka Nerons spēlē uz mata tikpat slikti un arī vienmēr vienu un to pašu dziesmu.

Pa starpām mums tomēr izdevās aprunāties.

„Vai jūs te, uz uguns cepināšamies un vijoli spēlēdams, arī zināt, kas notiek pasaulē?" es iejautājos, kad biju daudz maz pie uguns svelmes pieradis. (Cilvēks, kā pasi zināt, pierod pie visām aprūpes metodēm).

„Jā," teica Nerons. „Esmu dzirdējis visas jaunākās baumas."

„A!" es teicu. „Ko tad sakāt par šīsdienas pasauli?"

„Kas tur liels, ko teikt. Viss jau pa vecam."

„Ejat nu!" sašutis iesaucos. „Kur tad paliek atombumba?!"

„Variācija," atteica Nerons un novilka locīņu pa vijoles stīgām. „Tikai vecas tēmas variācija, jaunais cilvēk. Lūk, tur pretim sēd Kains. Tas ar to zīmi pierē. Tas pirmais izgudroja to lietu. Viņš gan sauca to tikai par akmeni, bet — kā meta Ābelam pa galvu — rezultāts bija tas pats."

„Hm!" es nodūcu. „Bet tagad ir jauna veida demokratija."

„Variācija!" atrauca Nerons. „Jauna veida demokratijas pastāvējušas vienmēr. Dzīvu tirannu pašu zemēs vispār nav. Es pats arī, kā zināt, biju tikai dievu Augstākās padomes vēlēts pārstāvis. Mums, romiešiem, atceraties, bija daudz dievu — vesels birojs, ja gribat."

„Un tad bēgļu repatriācijas jautājums!" es neatlaidos.

Nerons nicinoši novērsās un uzspēlēja „Lakatiņš zilais." Tad viņš īsi izmeta: „Man arī tomā bija tādi brāļi. Tie sauca sevi par kristīgiem. Bet es, kā zināt, tiku galā pavisam vienkārši."

Dipitis L.,
„Latvijas" speciālkorespondents pie Dienvidpola

Skats tehnikas pasaulē

SKAITĻOJAMĀ BRĪNUMU MAŠĪNA

Kembridžā, ASV, demonstrēta skaitļojamā mašīna, kas dažās sekundēs sareizina 9 ciparu skaitļus, bet saskaita sekundes piektdaļā. Dažu stieplu kopgarums mašīnas iekšienē ir ap 300 km. Brīnummašīna ir 20 m gara un 17 m plata. Pēc DENA ziņām, angļu zinātnieki drīz beigšot 18.000 spuldžu aparātu, kas dažās sekundēs atrisināšot matēmatikas uzdevumus, kurus lietpratēji var paveikt 10 dienās. Jau lietošanā esot aparāts, ar ko varot spēlēt šahu.

BŪVĒ OTRU MILZU TELESKOPU

Kalifornijas universitātes Lika observātorijā sākta pasaulēs otra lielākā teleskopa būve, ziņo DENA. Teleskopa spogulim būs 3 m caurmērs. Teleskopu grozīs motors, kas atradīsies zem 27 m caurmēra kupola un būs pieejams no visām pusēm. Teleskopa būvi paredz nobeigt 4 gados un ar to būs iespējams novērot visu debess telpu, atskaitot joslu līdz 5 gradiem virs apvārsņa, un pētīt arī attālākos piena ceļa zvaigžņu grupējumus.

LIDMAŠĪNA ĀTRĀKA PAR SKAŅU

5. februārī „Douglas" lidmašīnu fabrika El Segundā, Kalifornijā, kā ziņo UP, lietpratējiem pirmo reizi demonstrēs jaunu amerikāņu flotes eksperimentālu lidmašīnu „Debess svītra," kas būvēta, lai pārsniegtu skaņas ātrumu. Tā ir vienvietīga, ar vienu turbīnas tipa motoru. Konstruktori cer, ka lidmašīna spēs pārvarēt „pretestības sienu," kāda pastāvot pie skaņas ātruma robežas.

45 GRAMU DŽEMPERIS

Angļu zinātnieki izveidojuši jaunu vilnas audumu, kas ir tik mīksts kā žoržeta, bet ļoti viegls. Dāmas džemperis, kas līdz šim svēra 170 gramu, no jaunā materiāla sver tikai 45 gramus.

JAUNS ELEMENTS

Profesors Siborgs no Ņujorkas ziņo, ka izdevies izolēt jaunu elementu — „americiju". Tas ir viens no četriem jauniem elementiem, kas atklāti atomenerģijas pētījumos. Pārējos trīs sauc: kurijs, neptunijs un plutonijs.

ARĪ BIRMA
kļūs neatkarīga valsts
INDIEŠI NEVAR VIENOTIES PAR SATVERSMI

Anglijas apakšnamā paziņots, ka Birmas politiķu delegācija vienojusies ar Anglijas valdības komisiju, ko vadīja pats premjērs Etlijs, par Birmas nākotnes satversmi. Anglijas ministrs Indijas un Birmas jautājumiem paskaidroja, ka jau aprīlī Birmā vēlēšot satversmes sapulci. Līdz tām laikam Birmu turpināšot pārvaldīt pēc 1935. g. likuma. Pārejas laika valdība būšot tāda pati kā Indijā.

Ministru prezidents Etlijs jau agrāk bija paskaidrojis, ka pēc neatkarības iegūšanas Birma pati varēs izlemt, vai vēlas palikt angļu impērijā vai no tās pilnīgi atraisīties. Opozicijas vadītājs Čerčils pēc paziņojuma parlamentā izteicies, ka Anglijai pēc šiem valdības lēmumiem laikam nebūšot vairs Birmā nekā cita ko darīt, kā „samaksāt un iet." Viņš pieprasījis parlamenta debates par „nelaimīgo transakciju."

Pašā Birmā jau tagad, tāpat kā Indijā, parādās iekšējas nesaskaņas. Jau pirms divi nedēļām AP ziņoja, ka četras birmiešu partijas katra sagatavo un apbruno savu armiju. Bijušais Birmas premjērs Bo Mavs brīdinājis, ka agrāk vai vēlāk šāda partiju bruņošanās izraisīšot pilsoņu karu. Mahambasu armiju, ko sauc par „sarkaniem pāviem", vada Bo Mava znots, kas savā laikā guvis militārās zināšanas Japānā, bet piedalījās atbrīvošanas cīņās, kad japāņi okupēja Birmu. Otra politiskā armija atbalsta antifašistisko tautas brīvības līgu, komūnistiem ir sarkanā garde, un pastāv vēl viena armija, kas balstās uz plašām tautas masām.

Birmiešu sarunas ar angļu valdību Londonā ilga visu janvāra mēnesi. Šai laikā Birmā notika vairākas plašas demonstrācijas un janvāka vidū angļu karaspēks pat ieņēma pozicijas visās stratēģiskās Rangūnas vietās, jo baidījās no uzbrukumiem angļu iestādēm. Pēc tam sākās sadursmes starp birmiešu policiju un komūnistiem. Pag. g. jūlijā Birmas valdība bija izsludinājusi komūnistu partiju un „Sarkanā karoga draugu ūniju" par nelikumīgām organizācijām, bet jau oktobrī tām no jauna atļāva darboties. Tagad — pagājušā nedēļā valdība no jauna šīs organizācijas slēgusi un apcietinājusi vairākus komūnistu vadoņus. „Sarkanā karoga ūnijas" vadītājs Takins Soe dramatiskā kārtā izbēdzis, kad policija gribēja aizturēt viņu uz kādas svētnīcas kāpnēm.

GANDIJS PRET PAKISTANU

Indijas satversmes sapulce pagājušā nedēļā vienbalsīgi pieņēmusi Indijas pagaidu valdības prezidenta un indiešu kongresa partijas līdera Pandita Neru rezolūciju par neatkarīgas, suverēnas Indijas republikas dibināšanu. Šai sapulcē tomēr joprojām nepiedalījās musulmaņu līgas pārstāvji. Musulmaņu līga negrib vairs sadarboties ar kongresa partiju un pārējiem pārstāvjiem satversmes sapulcē tāpēc, ka tās mērķis ir radīt nevis vienotu Indiju, bet neatkarīgu muhamedāņu valsti Indijā — Pakistanu.

Šo domstarpību dēļ Indijas musulmaņu un citu iedzīvotāju starpā visu laiku turpinājas nesaskaņas un sadursmes. Nesen vienā šādā sadursmē cietis arī pats Pandits Neru. Satversmes sapulcē, savu rezolūciju aizstāvēdams, Neru, starp citu, protestējis pret ASV republikāņu Dules runu, kurā apgalvots, ka Indijas pagaidu valdība nonākusi stiprā Padomju Savienības iespaidā. Par attiecībām ar Angliju runājot, Neru paskaidrojis, ka negribot, lai Indija izolējas vai pat kļūtu naidīga pret valstīm, kas agrāk to pārvaldījušas. Indija gribot turpināt draudzīgas attiecības ar Angliju.

Neru uzskatus atbalsta arī Mahatma Gandijs. Viņš janvāra sākumā, neraugoties uz ārstu un draugu brīdinājumiem, uzsācis ceļojumu kājām pa Indijas musulmaņu apgabaliem, lai mazo ciemu iedzīvotājiem izskaidrotu, ka Indijai vispirms jāiegūst neatkarība un tikai pēc tam varētu runāt par atsevišķas Pakistanas dibināšanu. Bez tam, saka Gandijs, esot jāsaprot, ka musulmaņi pieprasa neatkarību, lai uzsāktu naidīgu politiku pret tām valstīm, no kurām Indija vēl atkarīga, tad nevarot sagaidīt, ka šīs valstis neatkarībai piekristu, jo tas līdzinātos pašnāvībai. Kādā uzrunā Gandijs teicis: „Ja jūs domājat, ka vispirms būtu radāma Pakistana, tad jūs domājat, ka tas būtu panākams ar svešas varas palīdzību. Es domāju, ka Indijai būtu jāiegūst neatkarība bez citu palīdzības, vienalga, vai šis cits būtu Krievija, vai Ķīna, vai kāda cita lielvalsts. Kad reiz būs nodrošināta brīvība visai valstij, tad varēsim lemt par Pakistanu." Citā vietā Gandijs brīdinājis indiešus, ka, ja tie neizbeigs savstarpējos strīdus, tad pēc angļu aiziešanas visa Indija varētu nonākt UN kontrolē. Tādā gadījumā Indija nebūtu paklauta vienam, bet daudziem kungiem.

Gandijs apceļo Noakali apgabalu kājām tāpēc, ka ciemi tur izkaisīti starp rīsu laukiem un monsunu laikā sasniedzami tikai laivās. Gandija paša ciemā Srirampurā šogad 1. janvārī parādījies pirmais auto — kāds amerikāņu džips. Kongresa partija atzinusi, ka 72 gadu vecā Gandija jaunais ceļojums politiski tikpat svarīgs kā viņa gājiens pa Dandi provinci 1930. g., kad viņš propagandēja sāls likuma boikotēšanu. Palīgi nes līdz īpašu būdiņu, kur Gandijs dzīvo tais ciemos, kur nav atrodamas citas mītnes. Visa būda, kas celta no lapām un salmiem, sver 100 kg.

„New York Times" veltījis īpašu rakstu Indijas komūnistiem. Laikraksta līdzstrādnieks intervējis Indijas komūnistu partijas līderi Joši. Tā svarīgākā teze ir uzskats, ka tagadējās sarunas par satversmi nekādus panākumus nedos un īstas neatkarības iegūšanai indiešiem jāpāriet pie varas darbiem. Žurnālists piebilst, ka komūnisti bez šaubām izmanto nemieru apstākļus, lai stiprinātu savu iespaidu un tiktu pie varas. Partijai gan esot tikai 60.000 biedru, bet, pazīstot vispārējās komūnistu metodes un to spējas iefiltrēties citās partijās un izmantot tās saviem nolūkiem, nevarot komūnistu izredzes novērtēt par zemu.

DENA, NYHT, Daily Mail

Dzīves standarts

Vai lasītājs vēl atceras, kas tas ir, ko sauc par dzīves standartu? Mēs būtu to aizmirsuši, ja „New York Herald Tribune" neziņotu, ka UN darbinieki vienojušies dibināt savu atsevišķu arodbiedrību, kas aizstāvēs šīs augstākās starptautiskās organizācijas darbinieku tiesības uz piemērotu dzīves standartu.

Tā mēs atceramies, ka dzīves standarts ir tas veids, kā cilvēks iekārto savu personīgo dzīvi, kā viņš ģērbjas, ko ēd, ko pīpē, kāds viņam dzīvoklis un ar kādas firmas auto viņš brauc. Ja viss tas labs, tad dzīves standarts pēc paša dzīvotāja domām ir piemērots, bet pēc citu domām augsts.

UN darbinieki — pavisam tādu ir 2800, bet arodbiedrību nodibinājis 1000 — atzinuši, ka viņu algas pārāk mazas, lai panāktu starptautiskiem ierēdniem piemērotu dzīves standartu. Viņu algas sniedzas no 1350 dolariem viszemākā katēgorijā līdz 11.000 dolariem, ko saņem departamentu direktori. Dzīves dārdzības piemaksas svārstās no 240 dolariem līdz 360 dolariem atkarībā no ģimenes lieluma un citiem apstākļiem. Šīs piemaksas piešķirtas kopš 1. janvāra. Pirmie pret šīm algām sākuši protestēt zemāk atalgotie pēc tam, kad paziņots, ka pēc 15. marta vairs neizmaksās dzīves dārdzības dienas piemaksas 4—7 dolaru dienā. Vairāki citu valstu darbinieki draudējuši aizbraukt no ASV, ja algas nepaaugstinās.

No tā redzams, ka mēs neesam vienīgie, kam lielas rūpes. Ir jau tiesa, ka atkal saņemam mazāk cigaretes, bet par to mums nemaz nav dzīves standarta, un tas, kā redzams, ir liels atvieglinājums.

Lp.

ASV atsakās
no miera vidutājības Ķīnā

ASV ārlietu ministrija paziņojusi, ka Savienotās Valstis atteikušās no vidutāja uzdevumiem Ķīnas nacionālistu un komūnistu starpā. Nolemts arī pārtraukt sakarus ar triju lielvalstu komisiju, kas darbojās Čunkingā ģenerāļa Maršala vadībā. ASV pārtrauks sakarus arī ar triju valstu komitejas izpildkomiteju karadarbības pārtraukšanai un Ķīnas karaspēku demobilizācijas reorganizēšanai.

Lēmums vienlaicīgi paziņots Vašingtonā un Nankinā. ASV vēstnieks Stjuarts personīgi paziņojis to ģenerālisimam Čangkaišekam un komūnistu pārstāvim Vangpingnanam. Ķīnas centrālā valdība tūlīt pēc tam publicējusi paskaidrojumu, kurā visu atbildību par pilsoņu kara turpināšanu atstāj komūnistiem, apliecinot, ka Centrālā valdība turpinās valsts atjaunošanu uz konstitucionāliem pamatiem.

ASV valdība un prese vēl nav tuvāk paskaidrojusi, kāpēc tā izšķīrusies no vidutājības atteikties. Interesants šis lēmums šķiet īpaši tādēļ, ka šis solis uzskatāms par pirmo svarīgo jaunā ārlietu ministra Maršala rīkojumu. Un Maršals, kā zināms, bija tas, kas veselu gadu centās panākt izlīgumu ķiniešu komūnistu un centrālās valdības starpā, lai Ķīna pēc 19 pilsoņu kara gadiem beidzot tiktu pie miera.

Šīgada sākumā, tikai dažas dienas pirms iecelšanas ārlietu ministra postenī, Maršals publicēja plašu ziņojumu par savu darbību Ķīnā.

Kad Maršals devās uz Ķīnu kā prezidenta Trumena personīgais vēstnieks, viņam bija divkāršs uzdevums — pirmkārt, panākt pilsoņu kara izbeigšanu un, otrkārt, veicināt demokratiskas valdības izveidošanos, kas varētu stāties Čangkaišeka kuomintanga režīma vietā. Sākumā šķita, ka Maršals gūs panākumus. Bet drīz neuzticība naidīgo pušu starpā atkal bija tik liela, ka pamieru lauza. Politiskos nolīgumus neizpildīja. Pag. gada beigās Ķīnā atkal cīnījās ap 3.000.000 kuomintanga vīru un tiem pretim bija ap 600.000 komūnistu karavīru. Satversmes sapulce gan pēc vairāk mēnešu ilgām debatēm pieņēma konstitūciju, kam jāstājas spēkā 1947. g. Ziemsvētkos, bet komūnisti šo satversmi neatzīst.

Maršals savā ziņojumā paskaidroja, ka vaina par šiem apstākļiem atstājama „ekstrēmistu elementiem abās pusēs." Viņš tomēr savā ziņojumā pielaida varbūtību, ka 450 miljonu lielā ķiniešu tauta reiz tiks pie miera. Pēc Maršala domām tas varētu notikt tad, ja valdībā virsroku gūtu liberālie elementi, kam tagad trūkst spēka savu nodomu piepildīšanai.

Amerikāņu laikraksti, kas šo Maršala ziņojumu komentēja ļoti plaši, aizrādīja, ka, lai gan Maršals vainojis abas puses, viņš par nacionālistiem izteicies labvēlīgāk nekā par komūnistiem. „New York Times" ziņojumā no Nankinas piebilda, ka paši Ķīnas komūnisti jūtot, ka ASV gatavojas atbalstīt nacionālistu valdību, ja tā izvestu apmierinošas reformas.

Zīmīgi bija abu pušu Jaungada vēstījumi. Čangkaišeks savā vēstījumā apliecināja, ka centrālā valdība nekādā gadījumā nedomā pārtraukt cenšanos panākt mieru un nacionālu vienotību, bet komūnisti pavēstīja, ka ķiniešu tautai jāizcīna „dzīvības un nāves cīņa pret Čangkaišeku." Janvārī Ķīnas komūnistu pārstāvis, ģenerālis Čan publicēja asu vēstījumu, kas pārmeta prezidentam Trumenam, ka viņš veicinot pilsoņu karu Ķīnā un gribot pārvērst šo valsti par amerikāņu koloniju. Amerikāņu laikraksti atbildēja sašutušiem komentāriem, kuros, starp citu, norādīja, ka Krievija acīm redzot gribot visiem līdzekļiem paturēt pozicijas Ķīnas ziemeļos.

Kad 18. janvārī komūnisti asi noraidīja Čangkaišeka priekšlikumu atjaunot sarunas, amerikāņu prese atzina, ka visas cerības uz izlīgumu Ķīnā zudušas. Čangkaišeks bija lūdzis ASV vēstnieku Stjuartu paziņot komūnistiem, ka viņš ir ar mieru pats personīgi lidot uz Jenanu jaunām sarunām. Komūnisti atbildēja, ka uzsāks sarunas tikai tai gadījumā, ja centrālā valdība izpildīs viņu jau sen deklarētās prasības — atcels konstitūciju un atvilks karaspēku uz pozicijām, kādās tas bija 1946. g. 13. janvārī. Atbilde bijusi īsa un nelaipna un tai bija pievienoti apvainojumi pašam Čangkaišekam, kā arī Maršalam un Stjuartam.

Pēc šīs ziņas saņemšanas „New York Times" rakstīja, ka izredzes uz mieru Ķīnā uzskatāmas par galīgi zudušām. Esot sagaidāms, ka kara darbība pastiprināsies, ja stāvokli negrozīšot kāds jauns starptautisks faktors.

Par tīri militāro stāvokli Ķīnā ziņo, ka skaidru ainu par apstākļiem Mandžurijā, kur notiek svarīgākās kaujas, grūti iegūt. Nacionālisti pārvalda zemes dienvidu daļu, kur gan atrodas svarīgas fabrikas un arī urāna raktuves, bet visumā tie nav ieņēmuši vairāk par 20 proc. no Mandžūrijas, kuras iedzīvotājiem lielas ciešanas sagādā komūnistu taktika iznīcināt visu, kas varētu būt pretiniekam noderīgs. Atkāpjoties tie, pēc „New York Herald Tribune" ziņām, nodedzinot pat mazas dzīvojamās ēkas.

DENA, NZ, NYHT

PADOMJU ATAŠEJS AIZBĒDZIS UZ ASV

„Time" ziņo, ka Kirils M. Aleksejevs, kas pēdējos divi gadus bijis padomju tirdzniecības atašejs Meksikā, ar sievu un diviem bērniem paslēpies kādā vietā ASV un no turienes paziņojis, ka nevar atzīt iekārtu, kāda pastāv Padomju Savienībā, un tur neatgriezīsies.

Laikraksts citē Aleksejeva asos pārmetumus padomju režīmam un piezīmē, ka Padomju Savienība esot vienīgā valsts pasaulē, kuras ierēdni laiku pa laikam piepeši paziņo, ka tos vajā krievu slepenā policija un tiem draud nāve. Daži no tiem, kas agrāk tā darījuši, esot kādreizējais padomju lietvedis Atēnās Barmins, kas tagad kļuvis ASV pilsonis, kādreizējais padomju tirdzniecības komisijas loceklis Vašingtonā Viktors Kravčenko, kādreizējais padomju sūtnis Bulgārijā Raskolņikovs, kas noslēpumainos apstākļos miris franču Rivjerā, kādreizējais padomju militārās izlūkošanas vadītājs Rietumeiropā Krivickis, kas tādos pat mīklainos apstākļos miris Vašingtonā, kādreizējais padomju militārās izlūkošanas dienesta šefa palīgs Viduseiropā, kas noslepkavots Šveicē.

Tālāk „Time" raksta: „Agrāk padomju ierēdņi ārzemēs tādos gadījumos mēdza noliegt, ka tie vispār kaut ko par bēgli zinātu, un deklarēt, ka viņš ir pilnīgi nenozīmīga persona. Vietējie komūnistu laikraksti pa to laiku ziņoja, ka viņš ir zaglis, apmelotājs, spiegs utt. Šoreiz padomju valdība apvainojusi Aleksejevu par krāpšanu un nodevību un pieprasījusi, lai ASV izdod viņu tiesāšanai Padomju Savienībā. No tā novērotāji secinot, ka Aleksejevs bijis ievērojamāks vīrs, nekā viņš pats to atzinis, un ka viņa ziņas par padomju dzīvi un personībām varētu būt interesantas. Vienu viņš jau izpaudis. Aleksejevs par padomnieku krievu delegācijā Atomenerģijas komisijā prof. Aleksandrovu izteicies šādi: „Neticu, ka profesors Aleksandrovs, kas labi pazīstams Amerikā un ir prominents eksperts metallurģijā, 1936. g. labprātīgi būtu uzņēmies GULAG (koncentrācijas nometņu departamenta) virsinženiera pienākumus."

SEŠPADSMIT LATVIEŠU LAIVINIEKIEM ATĻAUTS PALIKT ANGLIJĀ

Reuters ziņo, ka Anglijas iekšlietu ministrija atļāvusi 16 latviešiem, kas pirms trim mēnešiem atbrauca motorlaivā no Zviedrijas uz Angliju, saņemt pagaidu atļaujas palikšanai Anglijā. Līdz tam laikam, kamēr galīgi izšķirsies viņu nākotne, tie varēs nodarboties lauksaimniecībā.

DENA

Vai pasaulē būs par daudz kuģu

„Daily Mail" jūras speciālists konstatē faktu, kas mūs pārsteidz, ka pasaulē pašlaik esot vairāk kuģu nekā bija pirms kara. Arī pats raksta autors atzīst, ka konstatējums skan pēc paradoksa, bet izskaidro to ar apstākli, ka ASV flotes tonnāža vien pieaugusi no 11.681.700 uz 50.389.300, bet Dienvidamerikas valstis kara laikā sabūvējušas lielas tirdzniecības flotes, kādu tām agrāk vispār nebija.

Citas valstis, kas zaudējušas daudz kuģu, steidzas sabūvēt jaunus, jo bez kuģiem nevar atjaunot arī citādi sapostīto saimniecību, bet tām nav dolaru ar ko pirkt amerikāņu kuģus.

Visvairāk kuģu zaudējušas Francija un Grieķija. Pirms kara katrai no šīm valstīm bija ap 3 milj. to tirdzniecības kuģu, tagad Francijai ir 1,6 milj. un Grieķijai 1 milj. to. Norvēģija no apm. 4 milj. to zaudējusi 2,5 milj. to. Dienvidslavijai no 600.000 to palikušas ap 175.000 to. Daudz kuģu zaudējusi Beļģija un Dānija, Ēģipte no saviem 23 kuģiem zaudējusi 16. Par pašas Anglijas zaudējumiem autors klusē, bet gan ziņo, ka Anglijā patlaban būvē 1.874.878 to jaunu kuģu. Tas esot 52,5 proc. no visām kuģu jaunbūvēm pasaulē. 20 proc. no šiem kuģiem domātas ārvalstu vajadzībām. Francija vien pasūtinājusi 100 kuģu. Ļoti daudz kuģu būvē arī Zviedrijā, Dānijā, Norvēģijā, Holandē, Beļģijā un Brazilijā.

Paredzams, ka divu gadu laikā lielākā daļa no šiem kuģiem būs gatava. Tomēr esot grūti pateikt, vai tām valstīm, kas pirms kara daudz pelnīja ar saviem kuģiem, būšot iespējams atkarot šo stāvokli, jo tām būs bargi jākonkurē ar Argentīnu, Braziliju, Čili, Hondurasu, Meksiku, Panāmu, Peru un pat Kolumbiju un Kostariku. Anglijai un Francijai, pēc „Daily Mail" domām, gan būšot iespēja nodarbināt savus kuģus savu imperiju vajadzībām, bet mazāko valstu kuģniecībai jau drīzumā esot gaidāms bezdarbs.

Mums šķiet, ka tiem, kas baidās no šādas krizes, varam dot sīku padomu: ja pasaulē tiešām kuģu par daudz, mēs zinām cilvēkus, kas labprāt brauktu ar tiem pāri jūrai.

Lp.

Pārbaude

Igaunu laikraksts „Esti Teataja" sniedz šādu nometņu pārbaužu ainu:

Aiz galda sēd omulīgs seržants. Nopratināšanas kārta sirmam baltiešu zemniekam.

„Vai esat politiski cietis?"

„Jā, vairāk kā piecus gadus."

„Kā tā?"

„Veselu gadu mani tirdīja komūnisti, prasīdami, ko es darījis savas zemes neatkarības gados savās valsts labā. Tad ienāca vācieši un trīs gadus mani vajāja, tirdīdami, ko es darījis komūnistu valdīšanas gadā."

„Bet jūs teicāt, ka esat cietis vairāk kā piecus gadus, — sanāk tikai četri."

„Gluži pareizi! Kad četrus gadus biju cietis, tad domāju, ka nu būs miers. Bet tagad mani tirda, ko es darījis vācu okupācijas laikā."

DAŽOS VĀRDOS

Drošības padome atlikusi apspriedi par Anglijas sūdzību pret Albāniju, kamēr Ņujorkā ieradīsies albāņu pārstāvji. Anglija pārstāvja ierosinājumu telegrafēt uz Albāniju, lai uzzinātu, kad delegāti ieradīsies, Gromiko un Polijas pārstāvis Lange noraidīja ar pamatojumu, ka satiksmes apstākļi Austrumeiropā ļoti grūti.

Ķīnā urāns atrasts vismaz 5 provincēs.

Pirmais transports ar Polijā atbrīvotiem vācu gūstekņiem ieradies apmaiņas nometnē Frīdlandē. Visi no Polijas atvestie atbrīvotie gūstekņi tūlīt bija jānodod slimnīcās.

Valsts ierēdņu streiks visā Grieķijā sācies pēc muitnieku un finanču ierēdņu ierosinājuma, lai dabūtu algas paaugstinājumu.

Belgradē uz nāvi notiesāts ASV pavalstnieks Ivans Pintars par spiegošanu un palīdzību „ustašu" organizācijai. No pārējiem apsūdzētiem par piederību terroristu organizācijai ar nāvi sodīti vēl 3 dienvidslavi, 11 piespriests cietuma sods un viens attaisnots.

Spekulācijas cenas krīt. „Schwäbische Landeszeitung" ziņo, ka Minchenes melnā tirgū sākušas krist cigaretes cenas. Par paciņu, kas nesen maksājusi 100 markas, tagad maksājot tikai 70. Spekulanti baidoties, ka pēc tam, kad ģen. Klejs atcēlis amerikāņu cigaretes ievešanas aizliegumu, jaunie sūtījumi pārpludināšot „tirgu."

Balsu vairākumu Teheranas provincē, Irānā, parlamenta vēlēšanās ieguvusi ministru prezidenta Sultanecha demokratiskā partija.

Keselringu tiesās 10. februārī Venecijā kara tiesā, kur bij. vācu feldmaršalam un virspavēlniekam Italijā būs jāatbild par vairāku simtu itaļu civilistu un kīlnieku nonāvēšanu.

Sausums plašos Ukrainas apgabalos, kāds valdījis pag. gadā, esot lielākais kopš 50 gadiem, paskaidrojusi padomju valsts plānošanas komisija. Līdzīgu katastrofu kā 1941. g. aizkavējusi vienīgi laba raža citos PSRS apgabalos.

Tikai 8 proc. vāciešu precas mīlas dēļ, konstatēts kādā Frankfurtes statistikā par 10.000 kopš kara beigām noslēgtām laulībām. 65 proc. precību kāro, kas ievieto sludinājumus, vēlas precēt maiznīekus, miesniekus, pārtikas veikalu, restorānu īpašniekus un līdzīgus „solidus pilsoņus."

11 miljoni zem ieročiem vēl otrajā miera gadā — kādā militārā žurnālā konstatē amerikāņu majors Stjuards, kaut gan dažu armiju īstais stiprums tiekot turēts lielā noslēpumā. Pieciem „lielajiem" vien kopā esot 8.650.000 vīru, ieskaitot 2,7 milj. Ķīnas nacionālistu. Ķīnas komūnistiem esot ap 1 milj. vīru armija.

Abesinijas ķeizars Haile Selasijs iepircies Italijā mēbeles un citus iekārtas priekšmetus par 50.000 angļu mārc., maksādams dolaros un zeltā.

Elionorai Ruzveltei atņemta autovadīšanas atļauja, jo viņa iejaukta kādā autoklizmā. Pēc 30 dienām viņa varēs lūgt atļauju atkal atjaunot.

Indijas brīvprātīgie gatavojas doties palīgā Vietnamas karaspēkam, kas cīnās pret Franciju. Franču galvenais štābs Hanojā ziņo, ka vietnamieši nodedzinājuši kādu pilsētu un nogalinājuši 800 iedzīvotāju.

Bandīti krievu uniformās pēdējā laikā izdarījuši daudz laupīšanu padomju okupācijas joslā. Daļa no tiem jau sagūstīta.

Miljoniem tonnu atombumbu pēc amerikāņu ķīmiķa Eglova ziņām varētu izgatavot no urāna krājumiem, kas uzieti Zviedrijā.

Spekulanti iet turku pirtīs. Minchenes turku pirts īpašnieks ilgi brīnījies, kāpēc piepeši viņa iestādei radies tik straujš apmeklētāju pieplūdums. Noskaidrojies, ka Minchenes melnā tirgus spekulanti izraudzījuši pirti par labāko slēptuvi tais gadījumos, kad policija pārmeklē apkārtni.

Romā aplaupīta Čerčila meita, filmu aktrise Zāra Čerčila. Viņa piedalās kādas itaļu filmas uzņemšanā. Pirmā filmas daļa uzņemta Romā, otru daļu vajadzēja filmēt Viačencā. Laupītāji uzbrukuši automobilim ar aktrises mantām un atņēmuši kostīmus un daudz rotas lietu.

20 PANĀKUMU GADI

MAZS SUMINĀJUMS LEONĪDAM VEDĒJAM

Šai medaļai mirdz abas puses. Un to jau mēs vienmēr tik ļoti esam vēlējušies, lai bez sporta panākumi būtu arī darbā. Leonīds Vedējs to spējis ar uzviju. Sākumā bendija spēlētājs un futbolists, bet vēlāk ledushokejists. 83 starptautiskas sacensības, to skaitā piedalīšanās olimpiskās spēlēs, pasaules meistarsacīkstēs, Eiropas meistarības izciņā, studentu olimpiskās sacensībās, valstu sacīkstēs utt, utt. Bet tajā pašā laikā arī kāds cits garš ceļš: vispirms ģimnazists, tad students un beidzot agronoms. Vēl pēc tam — zinātnisks darbs, bet savā ģimenē — divu bērnu laimīgs tēvs. Leonīda Vedēja sporta un personīgās dzīves rekordu sarakstā pagaidām tas nu ir viss. Tomēr nē: viņš nekad nav aizmirsis arī „zaļo galdu." Dzimtenē rosīgs darbinieks Latvijas ziemas sporta savienībā un Universitātes sportā, bet arī emigrācijā mūsu pašreizējais sporta dzīves kārtotāju līdzgaitnieks.

Visi jau zinām, ka ar Vedēja vārdu vienmēr saistās priekšstats par priekšzīmīgu aizsargu ledushokejā. Tas ir viņa daudzo panākumu augstākais sasniegums. Paraugs, kam vienmēr centušies sekot tā audzēkņi ledus klājā. Un daudzi tiešām sekmīgi.

1927. gads. Februāris. Latvijas universitātes akadēmiskā sporta biedrība, no kā vēlāk izaug US, bendijā pieveic spēcīgo Uniona vienību. Tā ir Leonīda Vedēja pirmā oficiālā sacīkste. Sākums kāda sportista patiesi skaistai karjērai.

Lai viens no latviešu visu laiku izcilākajiem sporta ļaudīm, kas tagad mīt mūsu DP saimē Fišbachā pie Nirnbergas, bet ledushokejā redzams „HC. Augsburg" vienībā, mīļi sumināts par nesavtīgo, bagātīgo sniegumu Latvijas sportam aizvadītajos 20 gados!

Arn. Šmits

JAUNA SPORTA ZĀLE VALKAS NOMETNĒ

Ar UNRRAs atbalstu, tautiešu palīdzību un sportistu čaklumu Valkas latviešu nometnē iekārtota sporta zāle. To atklājot, notika basketbola turnīrs. Uzvarēja Valkas un Fišbachas sastādītā vienība (Pērkons, Dumpis, Pauders, Burģelis, Bundulis), kas finālā pārspēja Hersbrukas tautiešus 40—25 (15—7). Sievietēm sacensībā Valkas basketbolistes uzvarēja Fišbachas spēlētājas 29—9. Uzvarētāju vidū teicami spēlēja jau dzimtenē pazistamās basketbolistes M. Irbe un V. Bebre. Jauno sporta zāli atklāja Valkas nom. latv. kom. priekšsēdis V. Kelenbeks.

Alb. Šeibels

PASAULES SPĒCĪGĀKĀS SPORTA ZEMES

Parīzes laikr. „Sports" publicē sarakstu par to, kas atsevišķos sporta veidos pašreiz ir spēcīgākās valstis pasaulē: futbolā — Anglija, Itālija, Francija, vieglatlētikā — ASV, Zviedrija, PSRS, smagatlētikā — Ēģipte, Turcija, PSRS, vingrošanā — Šveice, Somija, Austrija, ritenbraukšanā — ASV, Francija, Holande, boksā — ASV, Anglija, Francija, tenisā —ASV, Austrālija, Francija, peldēšanā — ASV, Japāna, PSRS, ledushokejā — Kanāda, ASV, Anglija, lauku hokejā — Indija, Anglija, ASV, ātrslidošanā — Norvēģija, PSRS, Somija, auto sportā — ASV, Anglija, Itālija, sieviešu sportā — PSRS, ASV un Anglija.

Zviedru vieglatlēti R. Gustafsons un H. Lidmans sacīkstēs telpās Amerikā neguva gaidītās sekmes. Filadelfijā 1 jūdzes skrējienā uzvarēja Mekmičels (4:17,0 min.), bet Gustafsons bija tikai trešais. 50 m barjerskrējienā 1. v. ieguva H. Dilards (6,3 sek.), atstājot aiz sevis Eiropas rekordistu Lidmani.

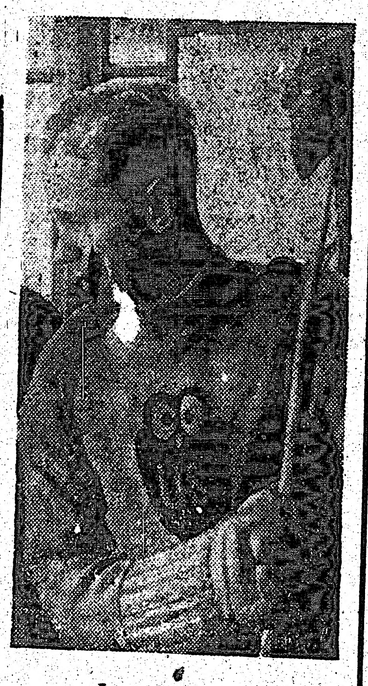

Leonīds Vedējs

Sporta notikumi dzimtenē

RĪGAS RADIOFONS: „PADOMJU LATVIJAS SPORTĀ VĒL DAUDZ BURŽUJISKO PALIEKU."

Latvijas PSR fizkultūras un sporta padome pie ministru padomes pārskatā par 1946. g. vieglatlētikas sezonu atzīmē, ka tālu atpalicis masu sports. Jaunatne ļoti vāji izpildot GTO (Gatavs darbam un valsts aizsardzībai) normas. Rīgas radiofons secina: „Tas tādēļ, ka Padomju Latvijas sporta dzīvē vēl daudz buržujisko palieku."

Rīgas pils. fizkultūras un sporta komitejas futbola sekcijas pārskatā aizrādīts, ka „ne mazums bijis arī trūkumu." Biedrības maz uzmanības veltot jaunatnei. Republikas lielākā sporta b-ba Daugava pat 2 gados neesot varējusi noorganizēt jaunatnes vienību. Tās pats attiecināms arī uz Dzelzceļnieku sporta klubu. Grūtības radījis sporta inventāra trūkums. Rīgas stadionos pag. sezonā notikušas 145 meistarības un 180 draudzības spēles. Sacīkstes vadījuši 26 tiesneši. Laikr. „Cīņa" raksta: „Ne visai apmierina sacīkšu daudzums, bet pavisam neapmierinošs ir tiesnešu skaits." Sporta biedrībām pārmetumi jāsaņem par to, ka tās maz apmeklējušas provinci. Atskaitot VEF, citas vienības plašākus izbraucienus nav rīkojušas. Izraudzīta arī jauna futbola sekcija: Volgasts (priekšsēdis), Blūms (priekšs. vietn.), Viļumsons (sekr.), Štauvers, Točilovskis, Dambergs, Fogels. Tiesnešu kolēģijā darbojas Niedritis, Godess, Blūms.

Latvijas svaru cēlāju izlases vienībā tagad ir daudzi agrāk nepazīstami sportisti — Rusoņiks, Maulvurfs, Iljušins, Lapidevskis. M. G.

Hersbrukas latviešu sportisti viesojās pie mūsu sardzes vīriem Švābachā. Volejbolā uzvarēja viesi 15—12, 15—9, bet basketbolā švābachieši 36—31 (12—11). Uzvarētāju vienībā spēlējaJ. Sprogis, G. Liepiņš, O. Resnais, G. Oškalns un A. Kārkls.

Lībekas kausa izcīņā volejbolā amerikāņu joslā apgabalu uzvarētāji ir: Darmštates „Kursa", Hersbrukas „Latvju Sports", Eslingenas YMCA un Memingenas YMCA.

Feldmaršals Montgomerijs ir angļu profesionālā futbola kluba „Portsmouth" goda prezidents.

48 g. v. itālis Barlasina, viens no populārākajiem futbola tiesnešiem Eiropā, kas vadījis 63 valstu sacīkstes, auto klizmā ievainots un slimnīcā miris.

Portugale valstu sacīkstē futbolā Lisabonā uzvarēja Spāniju 4—1. Tā ir portugāļu pirmā uzvara pret spāņiem kopš 26 gadiem.

Anglijas futbola totālizatorā kāda sieviete, iemaksājot tikai 6 pensus, laimējusi 26.207 angļu mārciņu!

PSRS meistarnosaukumu ledushokejā izcīnījis Maskavas Spartaks, finmāla sacīkstē Maskavā pieveicot turienes Dinamo 1—0 (1—0, 0—0, 0—0). Sacīkstēs piedalījās arī latviešu ledushokejisti.

Zviedrija pašreiz ir Eiropas spēcīgākā vieglatlētikas zeme, kāpēc daudzas valstis, to vidū Francija, Beļģija un Dānija, vēlas zviedru trenerus savu vieglatlētu sagatavošanai 1948. g. olimpiskām spēlēm.

Miss Amerika 1946. gadam

Life

PAZIŅOJUMS

Ekspedīcijas izdevumu izlīdzināšanai laikraksta „Latvija" abonements, piesūtot laikrakstu atsevišķi līdz 3 eks., ar š. g. 1. martu maksās 5 markas mēnesī. Kolektīvi pasūtinot, abonementa maksa paliek līdzšinējā — 4 markas mēnesī par eksemplāru.

Apgāds

Neparasts atskats uz UN darbību

Žurnāls „The New Yorker," apveicot Apvienotās Nācijas viena gada darbības atcerē, tās salīdzina ar zīdaini, par kura pareizu attīstību ārsti vēl nav skaidrībā. Neviens tomēr nevarot nolieg t, ka bērns audzis augumā un izdvesis dažu it mundru skaņu.

Savā pirmajā pastāvības gadā jaundzimušie delegāti priecīgi ķērušies ir pie lielām, ir mazām problēmām. Tie deklarējuši šādus ieteikumus: samazināt bruņošanos, noskaidrot atsevišķu valstu karaspēka lielumu, kontrolēt atomenerģiju, veicināt savstarpēju kultūras izmaiņu, atcelt Franko, paēdināt visus bērnus un nostiprināt universālas tiesības. Sai ziņā Apvienotās Nācijas atgādinot viengadīgu bērnu, kam laimējies noraust no tēva grāmatu skapja zemākā plaukta visas grāmatas un kas nu priecīgs sēd šī jūkļa vidū, izcilādams vienu un otru grāmatu un tumši nojauzdams, ka laikam vis nevarēs nekādā galā ar tām tikt.

Debates par atbruņošanos esot vispār aplamas jau tāpēc vien, ka vara, nevis nespēks, ir vienīgais miera priekšnoteikums. Nelaime tā, ka spēks ir gan koncentrēts atsevišķu valstu rokās, bet nav vēl atrasta vienota vara, kas vienlīdzīgi piederētu visām nācijām. Varot gan sastādīt līgumus, kas aizliedz izmantot atomenerģiju, bet tam būtu tikpat maz nozīmes kā kādreizējam lēmumam par indīgu gāzu aizliegumu. Indīgas gāzes gan nelietoja, bet karš bija tik un tā, un kas par karu! Jāiegaumē, ka starptautiskus noligumus mēdz ievērot tikai tiktāl, ciktāl tie izdevīgi atsevišķām valstīm. Būtu ieteicams atcerēties, ka kritiskos brīžos, kad starptautiskā kontrole tiešām bijusi nepieciešama, tādas nekad nav bijis. Jautājums ir tas, vai nacionālas valdības būs ar mieru paklaut savu suverēnitāti Apvienoto Nāciju suverēnitātei.

Katrā ābolā, ko aizkoduši Apvienoto Nāciju delegāti, bijis pa tārpam. Delegāti ieteikuši nodibināt universālas tiesības, bet vai ir tāda lieta kā universāla atbildība? Chartā paredzēta tikai atsevišķu valstu atbildība. Delegāti vēlējušies atbruņošanos, bet konstatējuši, ka tas bez kontroles nav iespējams. Un ar kontroli esot bēdīgi, jo katra valsts savu „pēdējo noslēpumu" glabā aiz atslēgas.

„The New Yorker" tomēr atzīst, ka Apvienotām Nācijām viena gada laikā izdevies paveikt ievērojamu atklājumu, proti, ka, kaut gan nav iespējams reālizēt politisku pasaules vienību, šīs vienības balss tomēr sadzirdama. Tā gan ir vārga, kā cālēna čiepsts olas čaumalā, un nav arī zināms, vai tā jebkad no olas izlauzīsies.

Decembrī Padomju Savienības pārstāvis Šaškins paziņojis, ka gadījumā, ja konferenci pārcels uz Sanfrancisku, krievi tanī nepiedalīsoties un Apvienotās Nācijas savā vidū redzēšot tikai otrās šķiras diplomātus. Tāpēc chartā vajadzētu ietilpināt sekojošu paragrafu: „Mēs, Apvienoto Nāciju tautas, esam nolēmušas pasargāt turpmākās paaudzes no kara posta, ciktāl tas nesagādātu neērtības atsevišķiem locekļiem . . ." Pēc laikraksta domām, jēdziens „viena pasaule" jau sākot novecoties. Ne par velti Grifitas observātorijas vadītājs Dr. Dinsmors Alters paskaidrojis, ka maza saujiņa mēness iedzīvotāju katrā laikā varot iznīcināt dzīvību uz zemes lodes, ja viņiem būtu patika un — rakešu bumbas.

„Varbūt tas ir iemesls," piebilst „The New Yorker," „kādēļ Šaškina kungam ir iebildumi pret Sanfrancisku. Tā ir kalnaina vieta — pārāk tuvu mēnesim."

Grāfa Čano dienas grāmata

FAŠISTISKĀS ITALIJAS ĀRLIETU MINISTRA, MUSOLINI ZNOTA GRĀFA GALEOSO ČANO DIENAS GRĀMATAS PIEZĪMES PAR KARU, DIPLOMĀTIJU UN STARPTAUTISKIEM NOTIKUMIEM NO 1939. G. 5. JANVĀRA LĪDZ ČANO NĀVEI 1943. G. 23. DECEMBRĪ.

(10. turpinājums)

1940. g. 2. oktobrī — Duče ļoti nepacietīgs par uzbrukumu Marsa-Matruchai un sašutis par Badoļo, kas apgalvo, ka oktobrī šis uzbrukums nav iespējams. Runāju par to ar Graciani, jo duče grib zināt, ko tas par to domā. Graciani saka, ka mums vēl jāgaida, lai nobeigtu sagatavošanos. Ja mūsu apgādes līnijas nefunkcionētu, mums būtu jāatkāpjas. Un tuksnesī atkāpšanās līdzvērtīga sajukumam.

1940. g. 4. oktobrī — Reti kad esmu redzējis duci tik labā omā kā šodien Brennera pārejā. Sastapšanās bija draudzīga un sarunas noteikti interesantākās, kas līdz šim bijušas. Hitlers atklāja vismaz dažas no savām kārtīm un stāstīja mums par nākotnes nodomiem. Šie ir mani svarīgākie iespaidi: 1.) nav vairs runas par invāziju Anglijā un jau notiek gatavošanās palikt tais vietās, kas sasniegtas; 2) ir cerības iesaistīt Franciju pretanglu blokā, jo tagad atzīts, ka anglosakšu zemes tomēr ir cietā rieksts; 3.) lielāku vērību velti Vidusjūras sektoram, kas mums izdevīgi. Hitlers bija enerģisks un atkal galēji antibolševistisks. „Bolševisms," viņš teica, „ir doktrīna ,tiem cilvēkiem, kas atrodas uz viszemākās attīstības pakāpes." Ribentrops bija ļoti kluss un redzami nevesels.

1940. g. 12. oktobrī — Duče ļoti noskaities uz Graciani, kas atkal rāmā garā noraidījis viņa pavēli sākt ofensīvu. Duče runā par viņa atstādināšanu.

Bet vēl vairāk viņš sašutis par to, ka vācieši okupējuši Rumāniju. „Hitlers vienmēr nostāda mani notikuša fakta priekšā. Tagad atmaksāšu viņam ar paša paņēmieniem. Viņš varēs izlasīt laikrakstos, ka esmu okupējis Grieķiju. Tādā veidā līdzsvars atkal būs atgūts."

1940. g. 17. oktobrī — Maršals Badoļo bija pie manis un ļoti nopietni runāja par mūsu akciju pret Grieķiju. Trīs ieroču šķiru ģenerālštābu priekšnieki vienbalsīgi izteikušies pret to.

1940. g. 18. oktobrī — Ziņoju dučem. Viņš ļoti noskaitās un teica, ka pats personīgi došoties uz Grieķiju, „lai redzētu to itaļu kaunu, kam bail no grieķiem."

1940. g. 22. oktobrī — Musolini sagatavojis vēstuli Hitleram. Viņš liek manīt mūsu nodomus pret Grieķiju, bet nepasaka skaidri ne kādā veidā, ne arī kad domājam rīkoties, jo baidās, ka atkal varētu saņemt pavēli apstāties.

1940. g. 25. oktobrī — Ribentrops telefonē. Viņš ierosina konferenci, un to pieņemu. Tā notiks pirmdien Florencē. Hitlers ieradīsies satikt Musolini.

1940. g. 27. oktobrī — Daudz starpgadījumu Albānijā. Akcija sagaidāma kuru katru brīdi. Un tomēr četri diplomāti — vācu, japāņu, spāņu un ungāru, kam iesniedzu Grieķijai nosūtītā ultimāta tekstu, bija ļoti pārsteigti.

1940. g. 28. oktobrī — Mēs uzbrūkam Albānijā un sākam konferenci Florencē. Abās vietās veicas labi. Konference Florencē pierāda, ka vācu solidāritāte nav mūs pievīlusi.

1940. g. 29. oktobrī — Laiks slikts, bet uzbrukums turpinājas. Diplomātiskā reakcija Balkānos pašlaik visai mērena. Neviens negrasās Grieķijai palīdzēt.

1940. g. 6. novembrī — Musolini ir neapmierināts ar notikumu attīstību Grieķijā. Ienaidnieks guvis dažus panākumus un kara darbības astotā dienā iniciātīva ir ienaidnieka rokās.

1940. g. 8. novembrī — Duče ilgi runāja ar Badoļo un gatavoja plānus karaspēka nosūtīšanai. Grieķu uzbrukuma spars atslābst un viņiem nav rezervju. Graci, atgriezdamies no Atēnām, apliecina, ka valsts iekšējais stāvoklis ļoti slikts un pretestība balstās uz ziepju burbuļiem. Pēc viņa ziņām Metaksass, kad tas saņēmis mūsu ultimātu naktskreklā un rīta svārkos, bijis gatavs padoties. Viņš kļuvis nepiekāpīgs tikai pēc sarunas ar karali un pēc angļu sūtņa iejaukšanās.

1940. g. 12. novembrī — Angļi bez brīdinājuma uzbrukuši itaļu flotei, kas bija noenkurota Taranto, un nogremdējuši kaujas kuģi „Cavour," bet nopietni bojājuši kaujas kuģus „Littorio" un „Duilio". Šie kuģi nevarēs atgriezties ierindā daudz mēnešu. Domāju, ka sastapšu duci sagrauztu. Bet viņš uzņēmis triecienu ļoti mierīgi, un, šķiet, pašlaik vēl nav īsti aptvēris tā nopietnību.

1940. g. 17. novembrī — Izbraucu uz Zalcburgu. Ziņas no Albānijas nenoteiktas, atkāpšanās nav izslēgta.

1940. g. 18. novembrī — Pēcpusdienā satiku Hitleru Berghofā. Bija smaga atmosfaira. Hitlers pesimistisks un domā, ka situāciju pasliktinājuši notikumi Balkānos. Viņa kritika ir atklāta, noteikta un galīga. Es mēģinu runāt ar viņu, bet viņš nelaiž mani pie vārda.

1940. g. 19. novembrī — Braucu vilcienā uz Vīni.

1940. g. 20. novembrī — Atkal konference ar Hitleru. Vīnam uznākusi viena no raksturīgajām jūtu lēkmēm. „Te no Vīnes — anšlusa dienā — es sūtīju Musolini telegrammu, lai apliecinātu vinam pateicību un solītu, ka nekad neaizmirsīšu, ko viņš man palīdzējis. Šodien no jauna apliecinu, ka esmu viņa pusē ar visiem saviem spēkiem." Acīs viņam bija divas lielas asaras. Kāds dīvains vīrs! Viņš iedeva man aizzīmogotu vēstuli.

1940. g. 21. novembrī — Hitlera vēstule dučem sacerēta tai pašā garā, kādā viņš runāja mūsu konferences pirmā daļā — nosodoša un pilna pārmetumu. Sagaidīju niknu Musolini reakciju. Bet nenotika nekas. Duče, liekas, nepiegriež nekādu vērību dokumentam, kas patiesībā satur sevi ļoti daudz.

(Turpinājums sekos)

Sludinājumi

Teodoru Gagaini no Jaungulbenes, kas 1945. g. pavasarī bija Tiringā, Smolnas lazaretē, vēlāk Gērā, meklē **Anna Pelsis:** (13a) Ansbach. Hindenburg Post. 49

Mācītāju **Raustiņu (Raustinas)** no Lietuvas, kas 1944. g. uzturējās Jelgavas apr. Rubas pag. mācītāja mājās, meklē **Ruta Laipiņa:** (13b) Gräfelfing b. München, Scharnitzer Str. 10. 47

Andreju Melderi no Rīgas - Daugavgrīvas (pēdējās ziņas no Dancigas — Langfūras 8. 9. 45) meklē sieva **Vilma Melderis:** (23) Essern über Uchte, Lettenlager „Venta". 48

Banku darb. **Valiju Arenti,** dz. Rīgā, meklē māsa **Lilija Veisinkops:** Ingolstadt, Auf der Schanz 5. (13b). 43

Mirdzu Pūsi no Rīgas, kas 44. g. strādāja Kolbergas rezerves lazaretē, meklē **Uldis Ābolinš:** Würzburg, Central DP Camp 3—59a, (13a). 40

Par plkv. Ruceļa lid. vien. bij. kar. **Herbertu Vārpiņu,** dz. 1922. 8. IV., pēd. ziņas no Königsbergas 45. I., ziņas l. brālis **Edgars Vārpiņš:** Hacksta, Vreten, Sundbyberg — Stockholm. Sverige. 44

Alfrēdu Celmu (juristu) no Jelgavas meklē brālis Oskars. Rakstīt „Latvju Ziņām," Stockholm — Sverige, Garvargatan 11 — 1 tr. 32

Par bij. kar. **Vidvudu Garjāni** (44. g. IV. otrā pusē bijis Neibrandenburgas apkārtnē) lūdz ziņot vecākiem: **M. Garjānim,** (14) Nürtingen, Württ., Friedrich Str. 34. 38

Par **Tālivaldi Dzirnekli** no Rīgas, dz. 2. XI. 1921., bijis 44./45. g. Stuthofas konc. nom., ziņas lūdz māsa **M. Ozola:** (13b) Fischbach b. Nürnberg, DP Centre. 39

Rūdolfs Liepiņš no Rīgas, dz. 1922. g. 13. V, meklē radus, draugus un paziņas. Rakstīt Memmingen, DP Camp, Fliegerhorst, Bl. 8—7. (13b). 33

Virskonduktors **Jāzeps Mikulāns** no Zemgales st. meklē radus un paziņas: Diepholz, Bahnhof-str. 36, Prow. Hannover. (23). 28

„LATVIJAS" ABONEMENTS,

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks.), maksā RM 5.— mēnesī; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 4.— mēnesī par eksemplāru. Sludinājumu maksa: MR 2.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi līdz 4 rindām — RM 4.—, garāki par 4 rindām pēc parastā tarifa.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b), Günzburg/D., Bürgermeister - Landmann - Platz 7.